יודען, געדענקט, אז דער קאַמף געגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד דויערט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 263 | Łódź, Środa, 13 listopada 1935 | דרייצענטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מיטוואָך י"ז מרחשון תרצ"ו | № 263

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224-71.

אינטערווענץ פון פראַנקרייך און ענגלאַנד
לטובת די פערפאָלגטע דייטשע יודען

לאָנדאָן, 12 (ספּ. טעל.)
די ענגלישע פרעסע שרייבט היינט מיט דער גרעסטער צופרידענהייט וועגען בעשלוס פון מיניסטערן־קאַבינעט ארויסצושיקען דעם נאַצישען קאָרעספאָנדענטען אין „פעלקישען בעאָבאַכטער" האַט טאַסט. די צייטונגען שרייבען, אז אויף דער טעטיגקייט פון ד"ר טאַסט האָט די ענגלישע רעגירונג שוין לאַנג געקוקט מיט חשד, ווייל א חוץ זיינע קאָרעספאָנדענצען אין „פעלקישען בעאָבאַכטער" האָט ד"ר טאַסט גענומען אַן'אַקטיווען אַנטייל אין אָרגאַניזירען די נאַצישע מעטאָדען אין לאָנדאָן.

די נאַציסטישע לעהרע — שרייבען די צייטונגען — איז אָבער נישט צוגעפאַסט צו דער קולטור פון ענגלישען פאָלק. דער אָנפאַל אויפ'ן גרויסען מלוכה־מאַן טשערטשיל צוליב זיין ארויסטריט געגען די היטלעריסטען האָט שוין איבערפולט די מאָס פון ענגלאַנד'ס געדולד.

פיל ענגלישע צייטונגען זענען היינט ארויסגעטרעטען מיט ארטיקלען וועגען דער טרויעריגער לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד. די צייטונגען גלויבען, אז איצט וועלען קומען מצד דער ענגלישער רעגירונג ווייטערע שריט, וואָס וועלען בעווייזען, אז די ענגלישע סימפּאַטיעס זענען גאַנץ אויף דער זייט פון די געדרודפטע יודען אין דייטשלאַנד.

פּאַריז, 12 (ספּ. טעל.)
דער שריט פון דער ענגלישער רעגירונג, וועלכע האָט משלח געווען דעם קאָרעספאָנדענט פון „פעלקישען בעאָבאַכטער", האָט דאָ געמאַכט א שטאַרקען איינדרוק.

א רייה צייטונגען ווייזען אָן, אז אויך פראַנקרייך דאַרף אין דעם איצטיגען מאָמענט אויף א פּאַסיגען אופן מאַניפעסטירען איהרע סימפּאַטיעס פאַר די געדרודפ'טע דייטשע יודען. די גאַנצע קולטורעלע וועלט מוז פּראָטעסטירען געגען דער שרעקליכער עוולה, וואָס ווערט געטון צו א האַלב מיליאָן אומשולדיגע מענשען.

די פראַנצויזישע צייטונגען ווייזען אָן, אז עס וואָלט געווען נויטיג, דאָס פראַנקרייך און ענגלאַנד זאָלען איצט אונטערנעמען בשותפות'דיגע דיפּלאָמאַטישע שריט אין בערלין געגען די רדיפות אויף יודען.

בעניית דער גראָדנער פּראָצעס
געגען די אָנטיילנעמער אין די שבועות'דיגע געשעהענישען

גראָדנאָ, 12 (טעלעפאָניש)
היינט איז ווידער בעניית געוואָרען דער פּראָצעס געגען די 17 אָנגעקלאָגטע, וועלכע האָבען ארויסגערופען די שבועות'דיגע געשעהענישען.

היינט האָבען שוין גערעדט די פערטיידיגער פון די אָנגעקלאָגטע, וועלכע האָבען געהאַלטען ניפטיגע מיטוואָך. אַנטיסעמיטישע רעדעס אין נוסח פּראָניייטים.

די יודישע ציוויל־מאָהנער האָבען אָפּגעשלאָגען די רכילות פון די ענדעקישע פערטיידיגער און פערלאַנגט א שווערע שטראָף פאַר די בעשולדיגטע.

דער אורטייל וועט ארויסגעטראָגען ווערען היינט.

פּראָצעס געגען 26 ענדעקעס
פאַר ארויסרופען אונרוהען אין טאָג פון די וואַהלען

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש)
היינט האָט זיך אין קרייז־געריכט אָנגעהויבען דער פּראָצעס געגען 26 ענדעקעס, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין ארויסרופען די אונרוהען הינטער סקערניעוויץ אין טאָג פון די וואַהלען צום סיים, זיי ווערען בעשולדיגט אין שטערן די וואַהלען, דעמאָלירען די וואַהל־לאָקאַלען, שטערען די עפענטליכע רוה און שטעלען א ווידערשטאַנד דער פּאָליציי. דער פּראָצעס וועט דויערן עטליכע טעג.

געגען דעם אונרעכט לגבי די יוד. קינדער אין די פאָלקס־שולען
דעלעגאַציע פון יודישען "קאָלאָ" אין בילדונגס־מיניסטעריום

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש)
א דעלעגאַציע פון יודישען קאָלאָ בראש מיט פּראָפ. שאָר צוזאַמען מיט די פאָרשטעהער פון יודישען שול־ראַט און פון די יודישע עלטערן וועט זיך היינט פאָרשטעלען אין בילדונגס־מיניס־טעריום און אינטערווענירען וועגען די שיקאַנעס וועלכע ווערען אָנגעווענדעט לגבי די יודישע פּאָווש־עכנע שולען, פון וועלכע ס'ווערען בעזייטיגט די יודישע לעהרער און אויף זייער אָרט ווערען אָנגענומען נישט יודישע. די יודישע קינדער ווערען אויך איבערגע־פירט אויף דעם אופן, אז זיי ווערען איבערגעשיקט אין אַלגעמיינע שולען, ס'איז אויך איצט פאַראַן די מורא, אז די דאָזיגע קינדער זאָלען מוזען לערנען אום שבת.

די פערמיטלונג פון סחורות־אימפּאָרט קיין עגיפּטען
בעמיהט זיך צו בעקומען די „העברה"

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראַפיש)
דער רעוו. „הירדן" פערעפענטליכט ווייטער טעקסטען פון בריף, וואָס די „העברה" האָט געשיקט קיין קאַאירא. די „העברה" בעמיהט זיך צו בע־קומען די ערלויבעניש צו בעקומען די פערמיט־לונג פון דעם סחורה־אימפּאָרט קיין [illegible].

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אונזער ליבע און אונפער־געסליכע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער, שוועסטער און טאַנטע

נ"ע לאה הערשענבערג

בת החזיר המפורסם ר' נתנה יוסף ז"ל, אשת ר' אלי' דוב ז"ל
(געוואוינט נאָווימיעסקאַ 20) איז עלטער פון 63 יאָהר.

די לוי' קומט פאָר היינט, מיטוואָך, י"ז מרחשון תרצ"ו, פּינקטליך 1 א זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז, ריבנאָ 9, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע היגטערבליבענע.

אונזער וואָרט
א שול פאַר אונזערע קינדער

מ'דאַרף זיך אָפען מודה זיין, אַז אונזער גרוי־סער קאַמף פאַר אַן'אייגענער יודישער שול האָט זיך נישט איינגעגעבען אונזער גערעכטע פאָרדע־רונג, אַז די מלוכה זאָל אויסהאַלטען יודיש־נאַציאָ־נאַלע שולען אויף איהר חשבון צוגלייך ווי זי האַלט אויס אַלגעמיינע שולען פאַר אַלע קינדער. אין דער מלוכה איז נישט בעריקזיכטיגט געוואָרען, אונזערע קינדער זענען איינגעגלידערט געוואָרען אינ'ם נעץ פון די אַלגעמיינע, אַזוי־גערופענע פּאָווש־עכנע שולען, פאַר יודישע קינדער זענען געווען בעזונדערע שולען, אין וועלכע ס'האָבען געלערנט בלויז יודישע קינדער און מיט וועלכע ס'האָבען געלערנט יודישע לעהרער.

אַנדערש האָט דאָך דאָס נישט געקענט זיין, דאָס יודישע קינד האָט דאָך געמוזט לערנען אין דער אייגענער סביבה, האָט דאָך געמוזט האָבען אַזעלכע ערציהער, וועלכע זאָלען פערשטעהען דאָס קינד און דאָס קינד זאָל איהם פערשטעהען, דאָס יודישע קינד האָט נישט געלערנט אום שבת ער שטענס צוליב רעליגיעזע טעמים און דאַן אויך צוליב דעם וואָס זייערע עלטערן רוהען דאָך אום שבת. האָט מען אונז אָבער אויך די דאָזיגע ערזאַץ־שול נישט געקענט פערגינען און מיר האָ־בען איצט כסדר צו פערצייכענען אַ גאַנצע רייה שיקאַ־נעס לגבי די יודישע פּאָווש־עכנע שול.

ס'ווערען אָפּגעשאַפען די יודישע לעהרער אין דער דאָזיגער פּאָווש־עכנער שול, די יודישע קינדער ווערען איבערגעשיקט אין די אַלגעמיינע שולען, צווישען נישט־יודישע קינדער, אין בעסטען פאַל מוזען די יודישע קינדער האָבען אַ דאָפּעלטען רוה־טאָג שבת און זונטאָג און אין פיל ערטער האָט מען שוין אָנגעהויבען צו צווינגען די יודישע קינ־דער צו קומען שבת אין שול אַריין און פייערען זונטאָג.

ווי די לעזער וועלען אויף אַן'אַנדער אָרט אין אונזער צייטונג זעהען, וועט היינט אַ וואַרשאַ־ווער דעלעגאַציע וועגען דעם ענין אינטערווענירען ביים בילדונגס־מיניסטער. אַזאַ אינטערווענץ וועט נאָר דעמאָלט קענען האָבען ערפאָלג, ווען די פאָ־דערונגען, וועלכע די דעלעגאַציע וועט שטעלען וועט האָבען אונטער זיך די אַקטיווע אונטערשטיצונג פון די צעהנדליגער טויזענדער יודישע עלטערן, וועלכע האָבען זייערע קינדער אין די פּאָווש־עכנע שולען.

ד.

טאָג־טעגליך
יאָרצייט פון וואַפענשטילשטאַנד

אומעטום פייערט מען איצט דעם 17־טען יאָהרצייט פון וואַפענשטילשטאַנד.

דער אַמסטערדאַמער מוזעי האָט געזאַמעלט פאָלגענדע סטאַטיסטישע טאַבעלען פון דער וועלט־מלחמה. 13 מיליאָן דערהרגעטע, צוואַנציג מיליאָן קאַליקעס, 9 מיליאָן יתומים, פינף מיליאָן אלמנות, 400 מיליאַרד דאָלאַר צושאָדענע און צופוילוערטע מאַטעריעלע און קולטורעלע גיטער, אין משך פון די 4 יאָהר וועלט־מלחמה זענען יעדע מינוט גע־פאַלען 12 מענשען.

אָבער אין דעם טאָג דעם 11 נאָוועמבער, ווען די וועלט איז בערוישט געוואָרען פון נייעם נישט געוואוינטען קלאַנג פון שטילקייט קלאַנג, נאָך יאָהרענלאַנגען קנאַלען פון טויזענדער האַרמאַטען — אין דעם טאָג איז אייראָפּאַ משוגע געוואָרען פאַר פרייד, מענשען האָבען זיך געוואָרפען איינער דעם אַנדערען קושען, געוויינט און געהאַלזט, גע־טאַנצט אין די גאַסען.

דער 11 נאָוועמבער איז איינגעשטעלט גע־וואָרען אַלס אינטערנאַציאָנאַלער יום־טוב פון וואַ־פענשטילשטאַנד, אין דעם טאָג בלייבט שטעהען די גאַנצע בעוועגונג אין אַלע אייראָפּעאישע שטעט אויף 2 מינוט, די דאָזיגע שטילשווייגען איז פער־עהרונג פאַר די מיליאָנען אומגעקומענע. אין איהר דאַרף ליגען דער ענטפער אויף דער שטומער פראַגע, וועלכע זיי האָבען מיטגענומען מיט זיך אין קבר אַריין: פאַרוואָס?

קיין פערענטפערונג וואָלט נישט געווען אויף דער דאָזיגער פראַגע, ווען גלייך נאָך דער וועלט־מלחמה וואָלט זיך נישט אויסגעדוכט, אַז מ'האָט געדאַרפט אָפּקויפען מיט דער דאָזיגער גרויזאַמער שחיטה דעם אייביגען שלום, וועלכער האָט געדאַרפט בעהערשען די וועלט. ווילסאָנס 14 פונקטען, דער פעלקער־בונד, דאָס אויפריכטען די קליינע מלוכות, דאָס אַלץ האָט געזאָלט דינען דעם פעלקער־שלום.

אָבער היינט אין 17־טען יאָהרטאָג פון וואַ־פענשטילשטאַנד איז אָבער דער ענטפער נישטאָ, ס'הענגט אין דער לופט נאָך דער עכאָ פון יענעם וועלט־קריג, וועלכער קען אויסברעכן יעדע מינוט, דאָס איז דאָס טראַגישסטע, וועלכעס מען מוז דער־מאָהנען אין 17־טען יאָהרטאָג פון וואַפענשטיל־שטאַנד.

י.

בצער ובגיון רב אנו מודיעים על פטירת ראש משפחתנו, עטרת ראשנו, בעלי, אבינו, זקנינו והחו"ז

ר' יצחק גולדברג ז"ל

פדגוג ומחזיק בית ספר עברי בלודז כ-50 שנים

שנפטר אתמול ביום שני ט"ו מרחשון תרצ"ו בבקר, בשנת ה-74 לחייו והובא לקבורה בשעה השלישית אחהצ"ה.

המתאבלים עליו: אשתו, בניו, בנותיו, כלתו, חתנו ונכדיו.

מלחמה=צוגרייטונגען אין ארץ=ישראל

פאַנטאַסטישע ידיעות פון דער אראבישער פרעסע

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער חיפה'ער קאָרעספּאָנדענט פון אַראַבישען „פּאַלעסטיין" טיילט מיט, אַז די מאַגאַזינען אין חיפה זענען איבערפולט מיט געוועהר און אַמוניציע. אַז בקרוב זאָל אָנקומען אַן אָפּטיילונג אַרטילעריע. דער פּאָרט ווערט בעלעגט מיט מינעס, און אַז די אַרבייט זאָל אויסגעפיהרט ווערען ביינאַכט.

פון אַנדערע קוועלען ווערען די פאַנטאַסטישע ידיעות פון „פּאַלעסטיין" נישט בעשטעטיגט.

די אַראַבישע פּרעסע טיילט אויך מיט, אַז בסוד ווערט געבויט אַ נייע אייזען-באַהן-ליניע, וואָס וועט פערבינדען חיפה מיט אקאבא.

הונגער-שטרייק אין ירושלימער תפיסה

האבען אנגעהויבען די „אונלעגאלע עולים"

ירושלים, 12. (יט"א טעלעגראפיש)

אין דער ירושלים'ער תפיסה, האָבען 11 יודען „אונלעגאַלע" עולים זייט דריי טעג ערקלעהרט א הונגער-שטרייק, זיי פאָדערן מ'זאָל זיי בעפרייען פון דער תפיסה.

פאראד פון די יודישע בעטייליגטע אין וועלט=קריג

לאָנדאָן, 12. (יט"א טעלעגראפיש)

אין יעהרליכען אָרגאַניזירטען פּאַראַד פון די יודישע בעטייליגטע אין וועלט-קריג, האָבען זיך בעטייליגט 5 טויזענד מלחמה-וועטעראַנען, די פּאַראַדען האָבען בייגעוואוינט צענדליגער טויזענדער מענשען, די דעפילאַדע האָט אָנגענומען פעלדמאַרשאַל מאָנטגאָמערי.

מאיאר קארפינסקי איז נישט דערפאהרען קיין אויסטראליען

ער קומט צוריק קיין ווארשא

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש)

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעשעדיגונג פון מאַיאָר קאַרפינסקי'ס אַעראָפּלאַן אויפ'ן וועג קיין אויסטראַליען, וואָס איז געשעהען אין פּרעכוּאַב איז אין פליה-דעפּאַרטאַמענט אין וואַרשאַ בעשלאָסען געוואָרען, אַז מאַיאָר קאַרפינסקי זאָל איבעררייסען די רייזע און צוריקקומען קיין וואַרשאַ.

Dr.
R. Zaclwasser
כירורג
צעגעלניאַנאַ 19, טעל. 125-17
נעמט אָן פון 1–2 און פון 4–6.30.

דער עקאנאמישער קאמיטעט ביים מיניסטארען=ראט

ארבייט וועגען די ווייטערדיגע דעקרעטען

וואַרשאַ, 12 (טעלעפאָניש)

אין די נאָהענטסטע טעג וועט דער עקאָנאָמישער קאָמיטעט ביים מיניסטאָרען-ראַט בעטראַכטען און אָננעהמען די ווייטערדיגע געפּלאַנטע ווירטשאַפטליכע דעקרעטען אַזוי וועט אָנגענומען ווערען דער דעקרעט וועגען בעלאַסטען די אינוואַלידען-רענטעס, וועגען רעפאָרמירען דעם הכנסה-שטייער פונ'ם געהאַלט פאַר פרייוואַטע בעאַמטע און דער דעקרעט וואָס פיהרט איין אָפּשפּאָרונגען ביי די עמעריטורען.

ווייטער ווערען בעטראַכט די פראַגען פון ביליגער מאַכען דעם באַהן-טאַריף און די פרייזען פון די אינדוסטריע-אַרטיקלען.

נאציס ווילען נאך מעהר ארפּזעצען די פערקויפ-פרייזען פון די יודישע אונטערנעהמונגען

בערלין, (יט"א) דער אָפיציעלער נאַצי-אָרגאַן „דייטשע וואָכענשאו" ווייזט אָן די „אַריער", זיי זאָלען אַרויסווייזען מעהר געדולד ביים אָפּקויפען יודישע אונטערנעמונגען, דער נאַצי-אָרגאַן האַלט, אַז ווען די אַריער וועלען זיך נישט אײלען אַזוי צו פערענדיגען די טראַנזאַקציעס, וועלען זיי פאַר גאָך אַ ביליגערען פּרייז איבערנעמען אין זייער בעזיץ די יודישע אונטערנעמונגען, ווייל די יודען ...זיי זענען געצוואונגען צו פערקויפען דייטשלאַנד פאַר יעדען פּרייז.

גלייכצייטיג בעקלאָגט זיך די „דייטשע וואָכענשאו". אַז בעת אַלץ מעהר יודען ווילען אָפּטרעטען זייערע אונטערנעמונגען, איז די צאָהל אַריער, וואָס קענען אָפּקויפען די דאָזיגע אונטערנעמונגען, אַלץ קלענער.

דייטשע יודען זוכען נייע איבערוואנדערונגס-געביטען

בערלין. (יט"א) אין פערשטענדיגונג מיט די ענטשפּרעכענדע פאַקטאָרען האָט די געזעלשאַפט צו שטודירען און צו שטיצען די יודישע קאָלאָניזאַציע מעבר-לים, געשטעלט זיך די אויפגאַבע אויסצוגעפינען געביטען מחוץ א"י, וואָס זענען צוגעפּאַסט פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע. עס וועלען אויס געפאָרשט ווערען די ווירטשאַפטליכע און קלימאַטישע בעדינגונגען אין די געגעבענע לענדער, וואו עס וועלען זיך, אין פאַל אויב דאָס וועט זיין נויטיג. אַרויסגעשיקט ווערען ספּעציעלע עקספּעדיציעס. די געזעלשאַפט האָט זיך געווענדעט צו געאָגראַפען, דאָקטוירים, סוחרים און קאָלאָניאַל-בעאַמטע, וועלכע בעזיצען ערפאַהרונג בנוגע לענדער מעבר-לים. זיי זאָלען צושטעלען די נויטיגע אינפאָרמאַציעס. די אַרבייט ווערט געפיהרט אויף ריין-וויסענשאַפטליכע יסודות און די איניציאַטאָרען גלויבען צו דערגרייכען אין קורצען פּאָזיטיווע רעזולטאַטען.

פויליש-טשעכישער קאנפליקט פאר'ן פעלקער=בונד

פּראַג, 12 (ספּ. טעל.)

„פּראַגער טאַגעבלאַט" ברענגט אַ סענסאַציאָנעלע ידיעה, אַז די טשעכישע רעגירונג גיט איבער דעם פויליש-טשעכישען קאָנפליקט צו בעטראַכטען פאַר'ן פאָרום פון פעלקער-בונד. די צייטונג פאַררופט זיך דערביי אויף אַ קאָמוניקאַט פון דער האַלב-אָפיציעלער טשעכישער אַגענטור.

א האלב יאהר נאכ'ן טויט פון מארשאל פילסודסקי

וואַרשאַ, 12. (טעל) היינט, אַ האַלב יאָהר נאָכ'ן טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי האָט דער נייער פּרעמיער יאַנוש יענדושיעוויטש דורך ראַדיאָ געהאַלטען אַ גרויסע רעדע וועגען דעם פיהרער און בעפרייער פון פּוילען, וועגען זיין גרויסקייט און פערדינסטען פאַר פּוילען.

פליה אין דער סטראטאספערע

טשיקאַגאָ, 12 (ספּ. טעל.)

אין ראַפּיד-סיטי האָט זיך מאָנטאַג אויפגעהויבען דער סטראַטאָספערישער באַלאָן „עקספּלאָרער II". נאָך 4 שעה פליהען האָט דער באַלאָן דערגרייכט די הויך פון 22 570 מעטער, און זיך אָנגעהויבען אַראָפּלאָזען.

Dr. med. H. LUBICZ
פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8–10, 12–2 און 5–8 אָוונט,
זונטאַג פון 9–11 בייטאָג און יום-טוב פון 9–1

גרויסע אוניווערזיטעטס=פייערונג אין ירושלים

געעפענט געווארען דאס 11=טע אקאדעמישע יאהר

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראַפיש)

נעכטען איז אויף דער העברעאישער אוניווערזיטעט פייערליך געעפענט געוואָרען דאָס 11-טע אַקאַדעמישע יאָהר. די ערעפנונגס-רעדע האָט געהאַלטען דער קאַנצלער מאַגנעס. צווישען אַנדערען האָט ער מיטגעטיילט, אַז דעם לעצטען יאָהר האָבען געענדיגט די אוניווערזיטעט 58 סטודענטען א חוץ דעם וועלען דעם קומענדיגען ווינטער ענדיגען נאָך 8 סטודענטען, אין משך פון צוויי יאָהר וועט געעפענט ווערען דער מעדיצינישער פאַקולטעט. אין דער אוניווערזיטעט זענען טעטיג 20 יודישע געלעהרטע פון דייטשלאַנד. ס'וועט אַרויסגעגעבען ווערען אַ זאַמעל-ווערק איבער אַלע וויסענשאַפטליכע אַרבייטען, וואָס די אוניווערזיטעט וועט אַרויסגעבען. אין עטליכע חדשים אַרום וועט פאַרטיג ווערען די אַקאַדעמישע היים. דער בודזשעט איז בעשטעטיגט געוואָרען אויף אַ סומע פון 77 טויזענד פונט.

גערעדט האָבען נאָך דער נייער רעקטאָר פּראָפ. בערגמאַן און דער פאָרזיצער פון דירעקטאָריום זלמן שאָקין

* * *

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראַפיש)

אויפ'ן טאָג פון דער ערעפנונג פון נייעם אַקאַדעמישען יאָהר אין דער אוניווערזיטעט, האָבען די סטודענטען פּראָקלאַמירט אַ שטרייק צוליב'ן הויכען שכר-לימוד. דער שטרייק איז אָבער אין דער לעצטער מינוט אָפּגערופען געוואָרען נאָך דעם ווי זיי האָבען בעקומען אַ הבטחה, אַז די פאָדערונג וועט גינסטיג ערלעדיגט ווערען.

אראבער וועלען ווידער שטרייקען

ווען דער הויך-קאמיסאר וואוקאפ וועט קומען קיין א"י

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראַפיש)

די אַראַבישע יוגענד האָט בעשלאָסען צו פּראָקלאַמירען אַ שטרייק מיט'ן אָנקומען פון הויך-קאָמיסאַר וואוקאָפ קיין ארץ-ישראל.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15. טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונד.
זונטאַג פון 9–1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

די גרויסע פאניק אויף דער בערלינער בערזע

צוליב דעם איינפיהרען פון די נירענבערגער געזעצען

בערלין, 12 (יט"א טעלעגראַפיש)

די פּאַניק, וואָס האָט אויסגעבראָכען אויף דער בערלינער געלד-בערזע פערשאַרפט זיך. די אַקציעס פאַלען פון שעה צו שעה.

„בערלינער טאַגעבלאַט" שרייבט, אַז מ'דאַרף זיך בעמיהען צו בעהערשען די לאַגע. ביז איצט איז דאָס אָבער נישט געלונגען.

דער „אַנגריף" פערעפענטליכט איצט רעוויזיעס, אַז אין משך פון די לעצטע 9 חדשים, האָבען זיך „אויסגעגליטשט" 534 דייטשע אַקציען-געזעלשאַפטען, און איצט איז די צאָהל אַקציען-געזעלשאַפטען נישט מעהר ווי 8 טויזענד.

דאָס פאַלען פון די אַקציען-געזעלשאַפטען ערקלעהרט מען צוליב צוויי סיבות. די ערשטע סיבה איז, וואָס יודישע פירמעס פערקויפען מאַסענווייז די אַקציעס צוליב די פערעפענטליכונג פון די נירענבערגער געזעצען, די צווייטע סיבה איז, דער דוחק אין רויה-מאַטעריאַלען

אוירען, נאָז און האַלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוזעק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9–2 און פון 4–8 אָוונט

לאָדזשער יוד. לאַקאַטאָרען און סובלאַקאַטאָרן=פאַריין
געפינט זיך
אויף פּיעטריקאָווער 31, וו. 22, טעלעפאָן 264-38.
דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג טעגליך פון 6 ביז 9 אָוונט. ס'ווערען געשריבען ביטעס, ערטיילט עצות. אויסגעגלייכט סכסוכים און געפיהרט כל'ערליי דירות- און עקסמיסיע-פּראָצעסן.

ר עכער
אויף דער מאַשין
ווערען אָנגענומען אויסצוגייען בײ
ג. נאָרדמאַן, שרודמיעסקא 8

Dr. med.
W. Łaski
ספּעציעל אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
2 פּאָלודניאָוואַ 2
און נעמט אָן נור 2 שעה פון 11–1 בייטאָג
אויף נייערם מאַרק 3/4
Piac Reymonta 3/4.

DR. MED. H.
Różaner
ספּעציאַליסט פאַר
הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראַנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אָן פון 9–1 פאַרם. און פון 5–9.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
6. שערפּיעז 37 (בענעדיקטאַ)
נעמט אָן פון 5–7 ווֹאָכ.

יודישע פרויען!
מען איז אייך מודיע, אַז דאָס פלייש, וואָס
פישל לובארטאָווסקי, קעלבאַכ'ס גאַס 4
פערקויפט אין זיין וואָלינונג, אַז דאָס פלייש איז אויפגעקויפט פון די אַרבייטער פון שחט-הויז שטיקער טרפה פלייש און פערקויפט דאָס פאַר כשר, און אַזעלכע זענען דאָ, וואָס טראָגען אַרום אין די שטובען צו פערקויפען, מוזט איהר זיין געוואָרענט, דאָרט נישט צו קויפען.
ועד הרבנים,
ועד הכשרות אין לאדז

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען-, האַרץ- און סקלעראָז-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אָוו.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אָן פון 4–8 אָוונד.

שווייטערען
טוט פּעריזער שרינדע צו בעקומען בײ
קערש,
סמוּוראַווואַ 15

געדענקט, שטעשענשליווי
בײ
צום ווינטער-סעזאָן, אַ גרויסער אויסוואַהל פון אָריגינעלע בילליצער און טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פּראַנט II שטאָק.

Dr. J. Lubicz
כירורג און אָרטאָפּעד
צוריקגעקעהרט
9 פּאָלודניאָוואַ 9
טעל. 183-17.

פאַר גאָלד,
ביזשוטעריע
און לאָמבאַרד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
איזידאָר פּיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7.

יאפאנער איבערגענומען די אנפירונג
פון דער אביסינישער ארמעע געגען איטאליען

רוים, 12 (ספ. טעל.)

דער הויפט־אנפירער פון דער איטאליענישער ארמעע אין אפריקא גענ. דעקאנא, וועלכער איז זונטאג געקומען אין מאקאלע, האט ארויסגעשיקט וויי טערדיגע איטאליענישע אפטיילונגען אויף דרום מיט'ן בעפעהל איינצונעהמען אנטאלא. די ערשטע איטאליענישע אפטיילונגען געפינען זיך שוין נאהענט נעבען דער דאזיגער שטאט. אויפ'ן וועג טרעפען די איטאליענער נישט אן אויף קיין איין אביסינישען זעלנער. די גאנצע ארמעע פון ראס סעיום איז אזוי ווי איינגעזונקען אין דער ערד. די איטאליענער האבען מורא, אז מ'וויל זיי נארען אין זאק אריין און דעריבער געהען זיי זעהר פאמעליך און פארזיכטיג. אויך די פליהער, וועלכע פליהען ווייט אויף דרום פון מאקאלע קענען נישט אנטדעקען קיין שום אביסינישע אפטיילונגען, אין די איטאליענישע מיליטער־קרייזען הערשט די איבערציינונג, אז די אביסיניער האבען זיך צוריקגעצויגען ווייט אויף דרום.

וואס איז די גדולה?

אין אדיס־אבעבא האט מיט אמאל אנגעהויבען צו הערשען אנ'אפטימיזם, וועלכער איז נישט פערשטענדליך פאר די קריגס־קארעספאנדענטען. די אפיציעלע קרייזען דריקען אויס זייער צופרידענהייט פון פערלויף פון די מלחמה־אפעראציעס, האלטענדיג, אז אלץ קומט פאר אזוי ווי דער קייזער וויל. ווען איינער פון די זשורנאליסטען האט אויפמערקזאם געמאכט דעם וויצע־קריגס־מיניסטער, אז דורך בויען וועגען פערזיכערן זיך די איטאליענער דעם קאנטאקט מיט דער גאנצער ארמעע און מאכען צונישט די אביסינישע טאקטיק, וועלכע בעשטעהט אין אריינציהען זיי טיף אין לאנד, האט דער מיניסטער געענטפערט: די דאזיגע וועגען וועלען טאקע צונוץ קומען די איטאליענער, אז זיי זאלען קענען וואס שנעלער אנטלויפען קיין אסמארא.

יאפאן אלס אנפיהרער.

רוים, 12 (ספ. טעל.)

אין דער פראווינץ טיגר האבען די אביסיניער פערזאמעלט אנ'ארמעע פון 300 טויזענד מאן.

דארט ווערט ערווארט שוין אין די נאהענטסטע טעג די אביסינישע געגען־אפענסיווע, וואס איהר פלאן איז — ווי מען גיט איבער — אויסגעארבייט געווארען פון יאפאנער.

לאנדאן, 12 (ספ. טעל.)

די איטאליענישע אפענסיווע אויפ'ן צפון־פראנט איז שוין כמעט, ווי פערענדיגט. די איטאליענער האבען אויף אלע אפשניטען אפגעשטעלט דעם מארש פון זייער מיליטער. די הויפט־סיבה איז דאס וואס דער איטאליענישער מיליטערישער אנפיהרונג איז ביז איצט נאך אלץ נישט געלונגען פעסטצושטעלען, וואו ס'האט זיך אהינגעטון די 120 טויזענד־קעפיגע ארמעע פון ראס־סעיום. די דאזיגע ארמעע איז ווי איינגעזונקען געווארען אונטער דער ערד.

די איטאליענישע עראפלאנען האבען אויפ'ן בעפעהל פון גענעראל באנא אין משך פון 2 טאג פון פארטאג ביז שפעט אין אוונט מיט איבערמענשליכע כוחות דורכגעפיהרט אין פליה נאכ'ן צווייטען, כדי אויסצוגעפינען כאטש איין פיינדליכע פאזיציע פון דער גרויסער ארמעע. אבער אלע פליה־פאטרולען גיבען נישט קיין שום רעזולטאטען.

אויף א מרחק פון צעהנדליגער קילאמעטער פון מאקאלע איז זיי נישט געלונגען צו ענטדעקען אפילו קיין שפור פון אביסינישען מיליטער. פון דער אנדערער זייט ווידער איז דער איטאליענישער העכסטער אנפיהרונג בעוואוסט, אז די ארמעען פון ראס־קאסא און ראס־סעיום האבען זיך שוין פעראייניגט און צעהלען צוזאמען 250 טויזענד מאן.

די איטאליענער האבען איצט אויסצושטעהן גערענטע צרות פון קלענערע פארטיזאנישע מחנות, וועלכע האבען זיך צוטיילט איבער דער גאנצער געגענד. די פארטיזאנישע מחנות ווערען אנגעפיהרט דורך גוט־אויסגעשולטע אפיצירען.

אין פיל ערטער זענען די פארטיזאנער אנגעפאלען אויף קלענערע אפטיילונגען איטאליענער און

זיי אויסגעשאכטען. דאס בעשווערט שטארק דעם מארש פון דער איטאליענישער ארמעע, וועלכע מאכט דורך איבערמענשליכע אנשטרענגונגען כדי אפצורוימען די געגענד פון די פארטיזאנער, אבער אהן ערפאלג.

אויפ'ן דרום־פראנט האבען די איטאליענער צו פערצייכענען גרעסערע ערפאלגען. די אביסינישע ארמעע שטעלט דארט א ווידערשטאנד און יעדעס שטיקעל ערד מוז אויסגעקעמפט ווערען מיט מענשליכע קרבנות. די איטאליענער זעצען דארט פאר זייער מארש אויף הארער און דזשיגדזשיגי.

אויף דעם פראנט האבען די איטאליענער ארויס געשיקט שטראף־עקספעדיציעס פון אסקירען, ווייל ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען אז אין יעדען דארף וואו די איטאליענער קומען אריין ווערען זיי בעגעגענט מיט א האגעל פון קוילען מצד דער בעפעלקערונג.

אין די שלאכטען מיט די איטאליענער נעמען אויך אנטייל פרויען און קינדער.

דער נעגוס האט נעכטען אויפגענומען עטליכע העכערע יאפאנישע אפיצירען אויף א לענגערע אוידיענץ. באלד נאכדעם, האבען זיך אין אדיס־אבעבא פערשפרייט קלאנגען, אז אנשטאט די אייראפעאישע מיליטערישע ראט־געבער וועט דער נעגוס זיך בענוצען בלויז מיט יאפאנער.

די יאפאנישע אפיצירען זענען שוין נעכטען ארויסגעפאהרען אויפ'ן צפון־פראנט, וואו זיי זענען צוגעטיילט געווארען צם שטאב פון ראס־סעיום.

געוועהר פאר אביסיניען

רוים, 12 (ספ. טעל.)

די איטאליענישע צייטונגען מעלדען פון דזשיבוטי, אז גרויסע טראנספארטען געוועהר און אמוניציע ווערען ווייטער צוגעשטעלט דער אביסינישער ארמעע דורכ'ן פארט בערבעזא (בריטיש סאמאלא).

אזוי האט מען אין איין טאג נאר אריבערגעשיקט פון דערמאנטען פארט קיין דזשידזשיגי, די הויפט קווארטיר פון דער אביסינישער דרום־ארמעע, וועלכע ווערט אנגעפיהרט דורך גענ. נאסיבו.

רוים, 12 (ספ. טעל.)

די צאהל פרייווילינע אין דער ארמעע אין מזרח־אפריקא צווישען די איטאליענישע עמיגראנטען פערגרעסערן זיך כסדר.

ענגלישער רויטער קרייז פאר אביסיניען.

לאנדאן, 12 (ספ. טעל.)

קיין אביסיניען איז אפגעגאנגען דאס ערשטע מיליטער־שפיטאל, וועלכעס איז ארגאניזירט געווארען דורך דעם ענגלישען רויטען קרייז. דער פערזאנאל בעשטעהט פון 7 דאקטוירים, סאניטארען, 16 אויטאס און א גרויסע צאהל מעדיצינען.

שארפע איטאליענישע פראטעסט-נאטע
צו די מלוכות, וועלכע האבען בעשלאסען אנצוווענדען סאנקציעס געגען איהר

לאנדאן, 12. (ספ. טעל.) די איטאליענישע נאטע מאכט אויפמערקזאם אין איהר נאטע אז דער ארט. 16 פון פעלקער־ליגע־אפמאך איז נישט אנגעווענדעט ביים מאנדזשורישען קאנפליקט און אויך נישט ביים קאנפליקט צווישען באליוויען און פאראגוואי. די איטאליענישע רעגירונג מאכט פעראנטווארטליך יעדע מלוכה בעזונדער פאר איינפיהרען די סאנקציעס, די נאטע זאגט, אז איטאליען וועט אנווענדען שארפע ווירטשאפטליכע רעפרעסיעס געגען די דערמאהנטע מלוכות.

דעם 18. נאוועמבער ווערט איינגעפיהרט א הויכער צאל פאר 197 ארטיקלען, וועלכע ווערן אימפארטירט פון אויסלאנד קיין איטאליען, די נאטע איז געשיקט געווארען צו אלע מלוכות. וועלכע האבען בעשלאסען אנצוווענדען סאנקציעס.

פאריז, 12 (ספ. טעל.)

דער איטאליענישער אמבאסאדאר אין פאריז האט נעכטען מיטגעטיילט לאוואל'ן וועגען דער איטאליענישער פראטעסט-נאטע געגען סאנקציעס. לויט אינפארמאציעס פון „פטי פאריזיען" איז די נאטע געשריבען אויף 5 זייטען און מאכט פארוואורף פון יורידישער נאטור געגען די סאנקציעס פון דער פעלקער־ליגע. די נאטע בעצייכענט די סאנקציעס אלס שווערע אונגערעכטיגקייט:

די צייטונג האלט, אז די שארפע איטאליענישע נאטע וועט נישט אויסבעסערען די שווערע אינטערנאציאנאלע אטמאספער און דרוקט אויס די האפנונג, אז די איטאליענער וועלען אין זייערע אנטי-סאנקציע-פעראָרדנונגען נישט געהען צו ווייט, ווייל דאס וואלט ארויסגערופען נאך שארפערע סאנקציעס.

„מאטען" שרייבט, אז די נאטע דראהט מיט קינדיגען די האנדעלס-טראקטאטען.

„עקא דע פארי" און „עוור" האלטען פאר מעגליך, אז די איטאליענער וועלען איבעררייסען מיט דער פעלקער־ליגע.

לאנדאן, 12 (ספ. טעל.)

דער איטאליענישער אמבאסאדאר גראנדי האט איבערגעגעבען אין אויסערן-מיניסטעריום דעם פראטעסט געגען אנווענדען סאנקציעס. מ'האלט, אז די ענגלישע רעגירונג וועט נישט ענטפערען אויף דעם איטאליענישען פראטעסט.

וואשינגטאן, 12 (ספ טעל.)

דער איטאליענישער אמבאסאדאר ראסא האט מיטגעטיילט דער אמעריקאנישער רעגירונג דעם טעקסט פון דער נאטע, וועלכע איז איבערגעשיקט געווארען די רעגירונגען, וואס ווענדען אן סאנקציעס געגען איטאליע.

מוסאליני איז פעסט ביי זיך.

רוים, 12 (ספ. טעל.)

מוסאליני האט נעכטען געהאלטען א גרויסע רעדע בעת א מיליטערישען פאראד. ער האט צווישען אנדערען געזאגט:

„אין משך פון עטליכע חדשים האבען מיר רעגולירט 2 אלטע חשבונות. דאס רעשט, וואס ס'קומט אונז נאך וועלען מיר אויך אבנעהמען".

מען טייטשט דאס אויס, אז מוסאליני האט מיט'ן רעשט געהאט אין זינען, אז נאכ'ן פערנעהמען אדוא און מאקאלע פארטצוזעצען דעם מארש

אויף אדיס־אבעבא

פאריז, 12 (ספ. טעל.)

די גאנצע פראנצויזישע רעכטע פרעסע טרעט היינט שארף ארויס געגען איטאליען פאר די אנפאלען פון דער איטאליענישער פרעסע אויף פראנקרייך און בעזונדערס אויפ'ן פרעמיער לאוואל. די פראנצויזישע צייטונגען ווארנען איטאליען, אז די דאזיגע אנפאלען קענען זיך ענדיגען זעהר פאטאל פאר איטאליע.

ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען

רוים, 12 (ספ. טעל.)

מוסאליני האט היינט אויפגענומען דעם ענגלישען אמבאסאדאר עריק דרומאנד, מיט וועלכען ער האט געהאט א שעהדיג געשפרעך, וועגען דעם געשפרעך איז נישט ארויסגעגעבען קיין שום קאמוניקאט.

אפקלאנגען פון די אנטי־יודישע געשעהענישען אין אוניווערזיטעט

ווארשא, 12 (טעלעפאניש)

אין צוזאמענהאנג מיט די שבת'דיגע אנטי־יודישע געשעהענישען אויף די ווארשאווער הויכשולען זענען ארעסטירט געווארען בסך־הכל 14 פערזאן. דער גרעסטער טייל פון די פערהאלטענע זענען סטודענטען און שילער.

די פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג און הערט אויס פיל עדות. די רעזולטאטען פון דער אויספארשונג וועלען דערוויייל געהאלטען בסוד.

היינט וועלען די ארעסטירטע איבערגעפיהרט ווערען צום אויספארשונגס־ריכטער, וועלכער וועט ארויסגעבען די רעזיזיע וועגען ווייטערדיגען גורל פון די ארעסטירטע.

מלוכה-פרעזידענט ביי גענ. רידז-שמיגלי

ווארשא. 12 (ספ. טעל.)

אויף דער איינלאדונג פון גענעראל אינספעקטאר פון די בעוואפענטע כוחות גענ. רידז-שמיגלי איז דער מלוכה-פרעזידענט היינט 5 א זייגער געוועז ביי איהם אויף טיי.

דער פראצעס געגען די מערדער פון יוגאסל. קעניג
הויבט זיך אן דעם 18 נאוועמבער

פאריז, 12 (ספ. טעל.)

דער פראצעס וועגען דער ערמארדונג פון יוגאסלאווישען קעניג אלעקסאנדער און פראנצויזישען אויסערן-מיניסטער בארטו הויבט זיך אן דעם 18 נאוועמבער.

וואהלען אין ענגלאנד
קומען פאר היינטיגען דאנערשטאג

לאנדאן, 12, (ספ. טעל) די וואהל-אגיטאציע פערשטארקט זיך צוליב דעם וואס דער־נעהנטערט זיך דער טערמין פון אפגעבען די שטימען, ווי בעקאנט קומען די וואהלען פאר היינטיגען דאנערשטאג.

פערבאט ארויסצופיהרן לעבענסמיטעל און רויה-שטאפען פון דייטשלאנד

בערלין, 12. (ספ. טעל.) היינט איז פערעפענטליכט געווארען דער פערבאט ארויסצופיהרען פון דייטשלאנד אלערליי רויה-שטאפען און לעבענס מיטעל.

54 פערזאן בעדראהט
צוליב א שיף-קאטאסטראפע

מאנילא, 12 (ספ. טעל.)

ביז איצט איז נישט געלונגען אפצוראטעווען די 54 פערזאן, וועלכע זענען ארויף אויף א סקאלע נאך דער קאטאסטראפע מיט דער ענגלישער שיף „סילווערהעזעל". די אומגליקליכע געפינען זיך שוין דעם פירטען טאג אויף דער סקאלע.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	— — — —	96.00
3 פראצענטיגע בודאוולאנע	—	40.10
4 " דאלארובקא	—	51.90
7 " סטאביליזאציע (אמ.)		61.88
5 " ווארשאווער פ.-ב.	1934	51.25
5 " לאדזער	"	46.75
ענגלישער פונט	— — —	26.18
דאלאר אפיצ.	— 531,75 נישט-אפיציעל —	5.30
גאלד-דאלאר	— — —	9.02
גאלד-רובל	— — — —	4.75
דייטשער מארק	— — —	1.49

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, ד. 13-טען נאוועמבער

6.34 גימנאסטיק. 6.50 פליטען. 8 אוידיציע פאר שולען. 11.57 צייט-סיגנאל. 12.03 ידיעות. 12.15 מעדיציניש רעפעראט. 12.30 קאנצערט. 1.30 פליטען. 3.12 לאדזער בערזע. 3.15 עקספארט. 3.20 ווארשאווער בערזע. 4 שמועס פאר קינדער. 4.20 לידער פון קלאנג-פילמען. 5 „מיר דיסקוסירען". 5.20 קאמעראל-קאנצערט. 5.50 אויסלענדישער הומאר. 6 דועט. 6.30 פעליעטאן. 6.45 פליטען.. 7.20 רעקלאמע-קאנצערט. 7.35 ספארט. 7.50 רעפארטאזש. 8 קאנצערט. 8.45 אוונט-ידיעות. 9 שאפינ'ס שאפונגען. 9.40 „ווי אזוי ווערט מען א שרייבער?" — ליטעראַרישע סקיצע. 12.05 קאנצערט. 11 ידיעות, קאמוניקאטען. 11.05 טאנץ-מוזיק.

r. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט,- געשלעכטס-קראנקהייטען און מענער-שוואכע
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוו.
זונטאג פון 10—1 מיטאג. אלע ארט אנאליזען
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן
א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20
צוריקגעקעהרט

דאס לעבען אין ארץ-ישראל
ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען אגענטור

אויסשטעלונג צום אנדענק פון פערשטארבענעם א"י-ארכיטעקט בירוואלד.

ירושלים. אין דער סטימאצקי-גאלעריע איז געעפענט געווארען אנ'אויסשטעלונג געווידמעט דעם אנדענקען פון פערשטארבענעם ארכיטעקט און קינסטלער אלעקסאנדער בירוואלד. צו דער אויסשטעלונג זענען געקומען פאר־שטעהער פון פערשידענע אינסטיטוציעס פון ישוב, ארכיטעקטען, שריפטשטעלער, מוזיקער, זשורנאליסטען א.א. וו. די אויסשטעלונג האט געעפענט מ. מ. אוסישקין מיט א שילדערונג פון די פילזייטיגע שאפונגען פון בירוואלד, וועלכער האט געלעגט דעם יסוד פאר דער צייכנונגס און ארכיטעקטור־קולטור אין א"י.

„גן נביאים ורז"ל" אין תלפיות.

ירושלים. ווי מען טיילט מיט, האט די שכונת תלפיות (ירושלים) בדעה איבערצוגעבען אין רשות פון קרן־קימת א שטח פון 60 דונאם באדען, אויף וועלכען עס זאל פערפלאנצט ווערען דער „גן נביאים ורז"ל". מיט'ן פערפלאנצען דעם [illegible] בארטען זאלען זיך בעשעפטיגען ד"ר אפרים און פרוי חנה הראובני, וועלכע שטעהען בראש פון „מוזיי פון תנ"ך-געוויקסען" ביי דער העברעאישער אוניווערזיטעט.

יודישער דאקטאר פון פוילען בראש פון דער נייראלאגישער אפטיילונג פון ירושלימ'ער שפיטאל.

ירושלים ביי דעם קליניק פון בעריהמטען מעדיצינער פראפ. זאנדעק אין ירושלים איז געשאפען געווארען א נייראלאגישע אבטיילונג. בראש פון דער דאזיגער אבטיילונג שטעהט דער יודישער ד"ר וו. יערמולאוויטש, וועלכער איז נישט לאנג געקומען פון פוילען.

וועגען רעליגיעזע ראטען ביי די יודישע קהלות אין ארץ ישראל.

ירושלים. צווישען דער רבנות הראשית, דעם וועד הלאומי און די קהלה-פערוואלטונג אין א"י ווערען געפיהרט פערהאנדלונגען וועגען בילדען ביי די קהלות רעליגיעזע ראטען, וואס זאלען זיך איבערוואכען איבער דער פראגע פון שחיטה, ערוב א. ד. גל. די בילדונג פון רעליגיעזע ראטען איז פארגעזעהען אין סטאטוט פון „כנסת ישראל", דער דאזיגער פונקט איז אבער ביז איצט נישט פערווירקליכט געווארען. די קהלות אין תל-אביב און חיפה זאגען זיך ארויס געגען דער בילדונג פון די רעליגיעזע ראטען, ווייל די זעלבע פונקציעס קענען ערפילט ווערען דורך די ראבינאטען".

„אל איסלאמי" פאדערט פון דער רעגירונג געוועהר פאר אראבער.

ירושלים. דער מופטי־ארגאן „אל דזשעמעא אלס איסלאמיא" איז ארויסגעטרעטען מיט א פאדערונג, אז די א"י־רעגירונג זאל בעזארגען די שטאט־ראטען און די לאקאלע ראטען אין די אראבישע דערפער מיט געשלאסענע קאסטענס מיט געוועהר, מיט וועלכע מען קען זיך בענוצען אין נויט-פאלען, גלייך ווי דאס איז ערלויבט געווארען די יודישע קאלאניעס נאך די אונרוהען אין יאהר 1929.

די אראבישע צייטונג איז אויך שטארק נישט צופרידען, דאס ביז איצט זענען נאך נישט ענטדעקט געווארען די שולדיגע אין דער געוועהר־שמוגעל דורך יפו.

ענגלאַנד און ראַטען־פֿערבאַנד

האָבען געמיינזאַמע אינטערעסען אין אַזיען און אייראָפּא

אין שייכות מיט די לעצטע געשעהענישען אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָליטישער אַרענע רעדט דער בעקאַנטער קענער פֿון די פֿערהעלטנישען אין ענגלאַנד, אוגור אַרום דעם אונטערשיד אין די בעציהונגען צו דייטשלאַנד מצד ענגלאַנד און מצד ראַטען פֿערבאַנד.

דער בעריהרונגס פּונקט פֿון דער ענגלישער און סאָוויעטישער פּאָליטיק — שרייבט אוגור — איז די מורא, וואָס עס רופֿען אַרויס ביי ביידע רעגירונגען דער אַגרעסיווער כאַראַקטער פֿון די דייטשע בעוואָפֿנונגען. די געגנערשאַפֿט וואָס הערשט צווישען דעם בעוואָפֿענטען דייטשלאַנד, וואָס שטרעבט שוין צו אָפֿען צו אַ רעוואַנש און דעם איבעריגען אייראָפּא ווערט אויף דעמזעלבען אופֿן אויפֿגענומען אין לאָנדאָן ווי אין מאָסקווע. און דאָך הערשט אויף דעם פּונקט די גרעסטע מיינונגס־פֿערשידענהייט צווישען ביידע הויפּט־שטעט, ווייל בעת ענגלאַנד בעטראַכט די עווענטואַליטעט פֿון אונטערנעהמען פֿערטיידיגונגס שריט געגען דער דראָהענדער סכנה, וואָלט מען אין מאָסקווע געוואָלט די פּאָטענציאַנעלע אַגרעסיווע אַקציע פֿון געגענער ליקווידירען דורך עפּעס אַ אַקט פֿון כח. יעדענפֿאַלס הערשט צווישען מאָסקווע און לאָנדאָן דער אונטערשיד, וואָס אין ענגלאַנד גלויבט מען נאָך נישט קוקענדיג אויף די מעהרמאָליגע ענטוישונגען, אין דער מעגליכקייט פֿון אַ פֿרידליכער פֿערשטענדיגונג מיט דייטשלאַנד בעת אין ראַטען פֿערבאַנד גלויבט מען נישט אין היטלערס פֿרידענס פֿערזיכערונג. אויב דער אומצוטרוי פֿון די סאָוויעטען צו דייטשלאַנד איז בערעכטיגט וואָלט מען געמוזט פֿעסטשטעלען אַז אין ענגלאַנד פֿערשפּעטיגט מען זיך ווייל להיפוך צו דער ווירקליכקייט גלויבט מען דאָרט נאָך אין נצחון פֿון פֿערנינפֿטיגער מעסיגקייט אין בערלין, אַזוי לאַנג ווי עס וועט נישט אויף אַ פֿולשטענדיג איבערצייגענדיגען אופֿן נישט אַדורכגעפֿיהרט ווערען דער בעווייז אַז דאָס איז נישט אַזוי, אַזוי לאַנג וועט ענגלאַנד נישט אויפֿהערען צו מאַכען פּרובען צוריקצופֿיהרען דייטשלאַנד אין לאַגער פֿון די פֿעלקער, וואָס זענען טריי דעם שלום.

אָבער דאָס אַליין בעדייט נישט, אַז אין לאָנדאָן אַנערקענט מען נישט די ריכטיגקייט פֿון די מאָטיווען פֿון דער סאָוויעטישער מורא, היטלער און זיין אידעאָלאָג ד״ר ראָזענבערג האָבען אין אַ געוויסען מאָס אונטערגעשטראָכען די נויטווענדיגקייט, וואָס ס׳צווינגט דאָס נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע דייטשלאַנד אַרויסצוטרעטען געגען דעם שונא אויף מזרח. מיר ווייסען אויך, וואָס פֿאַר אַ שטימונג פֿון פּאַניק, עס איז אויסגעבראָכען אין מאָסקווע אין 1932 ווען דער רעגירונג אין קרעמל האָט זיך געדוכט אַז די טעאַטאָנישע לעגיאָנען מאַרשירען שוין אַריין קיין אוקראַינע און געהען אויף דער הויפּט־שטאָט.

אין ענגלאַנד — שרייבט ווייטער אוגור — האָט מען קיינמאָל נישט געגלויבט ערנסט אין דער מעגליכקייט פֿון אַזאַ אינוואַזיע, זי וואָלט דאָך געמוזט אַדורך פּוילען און מען האָט געהאַט אַ זייער שטאַרקען צוטרוי צו דער חכמה פֿון מאַרשאַל פּילסודסקי אַז מען זאָל אָננעהמען דאָס פּוילען וואָלט ערלויבט אויף אַזאַ פֿערלעצונג פֿון איהר נייטראַליטעט. היטלערס דראָהונגען האָבען אָבער אַרויסגערופֿען אַ רעאַקציע. ראַטען פֿערבאַנד האָט זיך מעכטיג בעוואָפֿענט און אויף אַזאַ אופֿן, אַז זי דאַרף שוין איצט פֿאַר קיינעם נישט מורא האָבען. אַ חוץ דעם, איז זי אַליין איבערגעגאַנגען צו אַ אָפֿענסיווע. די שטעלונג וואָס ליטווינאָוו האָט אָנגענומען אין זשענעוו אין שייכות מיט דעם איטאַליעניש־אַביסינישען קאָנפֿליקט ווערט אין לאָנדאָן פֿערשטאַנען אַלס אַ נויטווענדיגקייט איבערצוצייגען פּראַג, בעלגראַד און בוקאַרעשט, — אַז מאָסקווע שטעהט אויף דער וואַך פֿון סטאַטוס קוואָ אין אייראָפּע.

דאָס אַליין איז פֿאַר ענגלאַנד זעהר פֿערשטענדליך, ווייניגער פֿערשטענדליך איז אָבער דאָס שטרעבען פֿון ראַטען פֿערבאַנד צו פֿערנעהמען אַ אָנפֿיהרענדע ראָלע אין דער סאָוויעטיש־פֿראַנצויזישער פֿערשטענדיגונג. עס ווערט אָבסערווירט די איינגעריענג פֿון דער סאָוויעטישער פּאָליטיק אין די אינערליכע פֿראַנצויזישע ענינים. די ענגליש־פֿראַנצויזישע פֿערשטענדיגונג איז רעאַל און דויערהאַפֿט. יעדער פֿון די צדדים האָט דאָס רעכט צו וויסען וואָס עס טוט זיך ביים שכן און אויסצודריקען די אונצופֿרידענהייט אין פֿאַל ווען עפּעס אַ פֿערפֿליכטונג לגבי אַ דריטען צד בעדראָהט די פּרינציפּען פֿון דער ענגליש־פֿראַנצויזישער צוזאַמענאַרבייט, דער פֿאַקט וואָס עס עקזיסטירט אַ פֿראַנצויזיש סאָוויעטישער אָפּמאַך איז פֿאַר ענגלאַנד גלייכגילטיג, אָבער מען וואָלט דאָרט נישט גערן געזעהען, אַז דער דאָזיגער אָפּמאַך זאָל דינען אַלס אַ אַרויסגאַנגס פּונקט פֿאַר דער סאָוויעטישער אַריינמישונג אין די אינערליכע פֿראַנצויזישע ענינים. די אָפּקיהלונג, וואָס מען בעמערקט אין לאָנדאָן בנוגע פֿראַנקרייך — שרייבט אוגור — איז ענטשטאַנען, אָהן שום ספֿק, צוליב׳ן פֿערדאַכט אַלס רעזולטאַט פֿון דער אינטענץ פֿון דער סאָוויעטישער פּאָליטיק אַקטיוו זיך צו בעטייליגען אין די קאָמבינאַציעס פֿון די פֿראַנצויזישע פּאָליטישע פּאַרטייען.

דער וויזיט, וואָס עס האָט בשעתו געמאַכט דער ענגלישער מיניסטער אין מאָסקווע און וואַרשע האָט געהאַט דעם ציל צו בעווייזען, אַז ענגלאַנד שטרעבט לגמרי נישט צו בעזייטיגען ראַטען־פֿערבאַנד פֿון די אייראָפּעאישע ענינים. להיפוך. דער טערמין פֿון דער וויזיט איז ספּעציעל בעשטימט געוואָרען אין דערזעלבער צייט, אַז ער איז אויסגעפֿאַלען גלייכצייטיג מיט׳ן וויזיט אין בערלין. דאָס האָט געזאָלט דינען אַלס בעווייז, אַז די ענגלישע רעגירונג איז נישט מסכים צו אַנערקענען פֿאַר דייטשלאַנד א דאָמינירענדע שטעלונג אויפֿ׳ן אייראָפּעאישען קאָנטינענט, די געשפּרעכען, וואָס זענען דאַן אַדורכגעפֿיהרט געוואָרען צווישען מיניסטער אידען און די מיטגלידער פֿון דער סאָוויעטישער רעגירונג בעזונדערס אָבער מיט סטאַלינען האָבען געהאַט דעם ציל צו ליפֿערען די נויטיגע אויפֿקלערונגען בכדי צו בערוהיגען אין דער הינזיכט אַלע סכנות פֿון דער ענגלישער רעגירונג. לאָנדאָן און מאָסקווע האָבען זיך שפּעטער פֿערשטענדיגט וועגען דער צוזאַמענאַרבייט, וואָס זאָל זיך שטיצען אויף פֿערטרויען, און מיט׳ן ציל צו לעזען אַלע וויכטיגסטע פּראָבלעמען, וואָס אינטערעסירען ביידע מלוכות.

די שטעלונג, וואָס עס האָט אָבער אָנגענומען אין זשענעווע דער לייטער פֿון דער סאָוויעטישער אויסערן־פּאָליטיק האָט אין ענגלאַנד אויסגעוויזען צו אַרויספֿאָדערענד, בכדי נישט אַרויסצורופֿען קיין בעוואָרענישען אויף דער צוקונפֿט. דאָס אַריינמישען זיך אין די אינערליכע ענינים פֿון פֿראַנקרייך האָט די דאָזיגע שטימונג נאָך מעהר פֿערטיפֿט. פֿערשטעהט זיך דאָס אַליין טראָגט נאָר אַ פֿאָראיבערגעהענדען כאַראַקטער. די אויפֿהאַלטונג פֿון די גוטע בעציהונגען צווישען ענגלאַנד און ראַטען־פֿערבאַנד איז א נויטווענדיגקייט, מען דאַרף זיך נאָר קלאָר אַרויסזאָגען און גענוי זיך געגענזייטיג פֿערשטעהען. די איבעריצטע זשענעווער אַטמאָספֿער איז נישט גינסטיג פֿאַר אַזעלכע אויפֿקלערונגען.

עס איז נויטיג אַז די ראַטען רעגירונג זאָל זיך דעצידירען אויף אַ אַקטיווערער פּאָליטיק אין לאָנדאָן גופֿא, דער רעזולטאַט פֿון אַזאַ אַקציע וואָלט אין יעדער הינזיכט געווען אַ צופֿרידענשטעלענדער.

און אוגור פֿערענדיגט: ביידע לענדער האָבען געמיינזאַמע אינטערעסען אין אַזיען, אָדער נאָך פּינקטליכער געזאָגט, זייערע אינטערעסען טרעפֿען זיך דאָרט צוזאַמען אין איינגע פּונקטען. עס וואָלט אָבער נאָך געווען צופֿריה צו רעדען וועגען אַ פּרוכטבאַרער צוזאַמענאַרבייט אין אַזיען, אַזוי לאַנג ווי די פּאָליטיק פֿון ביידע לענדער אין אייראָפּע וועט נישט פֿעראייניהייטליכט ווערען.

די לעצטע יאָהרען פֿון קאַפּיטאַן דרייפֿוס

געשילדערט פֿון זיין זוהן פּיער דרייפֿוס

פֿון ב. פֿראַנק

— 2 —

העכער 10 טויזענד בריף פֿון די גרעסטע פּערזענליכקייטען פֿון דער וועלט

קאַפּיטאַן דרייפֿוס האָט געהאַט אַן אַלטע שאַפֿע, וואו ער פֿלעגט זאַמלען בריף און אַנדערע דאָקומענטען. אין דער דאָזיגער שאַפֿע האָבען זיך אָנגעקליבען העכער 10 טויזנד בריף פֿון די גרעסטע פּערזענליכקייטען פֿון דער וועלט. פֿון קלעמאַנסאָ, עמיל זאָלאַ, און פֿון די גרעסטע פֿרייהייטס־קעמפֿער פֿון אויסלאַנד. אַ סך פֿון די בריף האָט קאַפּיטאַן דרייפֿוס אַליין פֿערניכטעט. ס׳זענען נאָך זיכער פֿערבליבען טויזענדער און טויזענדער אונבעקאַנטע בריף, וועלכע פּיער דרייפֿוס קלאַסירט איצט און וועט פֿערעפֿענטליכען. עס איז אַ גרויסע און שווערע אַרבייט, וואָס פֿאָדערט פֿיל צייט און פּיעטעט. קאַפּיטאַן דרייפֿוס׳עס זוהן מאַכט די אַרבייט ביסלעכווייז און האָפֿט ווי אַמשנעלסטען צו געבען אַ טייל פֿון די אונבעקאַנטע בריף, מיט אַ פּערזענליכער הקדמה, וואָס זאָל זיי אויפֿקלערען און בעלייכטען.

— פֿאַר די לעצטע יאָהרען — דערצעהלט ווייטער פּיער דרייפֿוס — האָט מיין פֿאָטער קיינעם נישט אויפֿגענומען. ער האָט נאָך געמאַכט אַן אויסנאַהם פֿאַר די, וועלכע איך האָב איהם געבראַכט. אויף אַזאַ אופֿן האָב איך איהם פֿאָרגעשטעלט ראַבינער סטיפֿען ווייז פֿון אַמעריקע און ישראל עפֿרויקין, וועלכער האָט אויסגעדריקט דעם וואונש צו זעהן מיין פֿאָטער.

מיר, וועלכע האָבען תמיד געוואַכט אויפֿ׳ן געזונד־צושטאַנד פֿון מיין פֿאָטער, האָבען זיך בעמיהט איהם צו שאַנעווען אויפֿ׳ן מעגליכסטען אופֿן און איהם צו פֿערשפּאָרען די קלענסטע ערמידונג.

זיין גרעסט פֿערגעניגען איז אין די לעצטע יאָהרען פֿון זיין לעבען נאָר געווען לייענען.

ווען עס איז ערשינען דאָס לעצטע ווערק פֿון זשאָרזש קלעמאַנסאָ „דעמאָסטען", האָט פּיער דרייפֿוס געשריבען צום אַלטען פֿערטיידיגער פֿון זיין פֿאָטער. קלעמאַנסאָ האָט בכלל פֿיינד געהאַט צו שיקען ווידמונגען. ער איז פֿאַר די לעצטע יאָהרען פֿון זיין לעבען נאָך געווען אויפֿגערייצטער ווי אַלע מאָל. ער האָט נישט געהאַלטען פֿון קיין ווידמונגען. מיט פּיער דרייפֿוס׳ען האָט ער אָבער געמאַכט אַן אויסנאַהם און האָט איהם צוגעשיקט אַ בוך מיט דער ווידמונג: „אין אָנדענק פֿון שווערע קאַמפֿען".

וואָס ברענגען די מעמואַרען פֿון אַדוואָקאַט לאַבאָרי

פּיער דרייפֿוס האָט אויך געהערט דערפֿון, אַז מאַדאַם לאַבאָרי, די פֿרוי פֿון בעריהמטען דרייפֿוס׳עס פֿערטיידיגער לאַבאָרי, האָט בדעה צו פֿערעפֿענטליכען איהר מאַנ׳ס זכרונות, זי האָט געוואַרט מיט דער פּובליקאַציע פֿון די מעמואַרען ביז קאַפּיטאַן דרייפֿוס וועט שטאַרבען. איצט גלויבט זי, אַז זי מעג זיי שוין פֿערעפֿענטליכען.

וועגען דעם זאָגט מיר פּיער דרייפֿוס:

— אייך זאָגען דעם אמת? איך בין אַביסעל בעזאָרגט וועגען דער פּובליקאַציע פֿון די מעמואַרען. געוויס, לאַבאָרי וועט בלייבען פֿאַר דער געשיכטע דער גרויסער אַדוואָקאַט פֿון דער דרייפֿוס־אַפֿערע. דאָס איז ער געווען און אַלס אַזעלכער וועט ער איבערגעהען אין דער געשיכטע. פֿאַר לאַבאָרי׳ן האָבען מיר די גרעסטע אַכטונג, די גרעסטע פֿערעהרונג. ווי יעדער גרויסער מענש, איז ער אָבער געווען זעהר פּערזענליך און האָט אַפֿילו נישט צוגעלאָזט, אַז מען זאָל דיסקוטירען זיין מיינונג. ער האָט געהאַט זיינע פּערזענליכע מיינונגען, ווי צו פֿיהרען דעם פּראָצעס, און ער האָט זיך נישט געוואָלט בויגען פֿאַר קיינעם. נישט אַלע מאָל איז מיין פֿאָטער און מיין פֿעטער מאטיע געווען איינשטימיג מיט׳ן אופֿן, ווי ער האָט געוואָלט פֿיהרען דעם פּראָצעס, און עס איז זעהר מעגליך, אַז עס האָבען געקענט ענטשטעהען געוויסע קאָנפֿליקטען פֿון מעטאָדען, דאָס איז זעהר אַ נאַטירליכע זאַך. האָט לאַבאָרי די דאָזיגע קאָנפֿליקטען בעשריבען אין זיינע מעמואַרען? מעגליך, איך האָב שוין געזאָגט, אַז דער גרויסער אַדוואָקאַט האָט נישט געקענט פֿערלירען קיין מיינונגס־פֿערשידענהייט. אגב איז זיין גאַנצער טעמפּעראַמענט געווען אין שאַרפֿסטען ווידערשפּרוך מיט מיין פֿאָטער׳ס, מיט מיין פֿעטער׳ס, — און אַזעלכע פֿערשידענאַרטיגע טעמפּעראַמענטען האָבען נישט געקענט זיין איינשטימיג אין אַלע פּרטים. דער פֿלאַם־פֿייערדיגער, קאָכעדיגער לאַבאָרי האָט קיינמאָל נישט געוואָלט פֿערשטעהען, אין טשאַד פֿון רוהם און בעריהמטהייט, אַז עס זאָל זיין אַן אַנדער מיינונג ווי זיינע, און דערפֿון האָבען זיך געמוזט נעהמען דעבאַטען און מאָמענטאַנע, פֿאָראיבערגעהענדע מיינונגס־פֿערשידענהייטען.

די געשיכטע אָבער דאַרף דערפֿון נישט וויסען. עס אינטערעסירט זי נישט. דאָס זענען אַלץ קליינוגקייטען, וואָס ווערען דערטרונקען אין ים פֿון דער צייט.

וואַהל־קאַמף און וואַהל־מנהגים אין ענגלאַנד

שוין אין אַ פּאָר טאָג אַרום וועלען אין ענגלאַנד פֿאָרקומען וואַהלען צום פּאַרלאַמענט. אין שייכות דערמיט געפֿינען מיר אין אויסלענדישע צייטונגען אינטערעסאַנטע פּרטים וועגען די ענגלישע וואַהל־מנהגים. קודם כל זענען וואַהלען אין ענגלאַנד דאָס וויכטיגסטע געזעלשאַפֿטליכע געשעהעניש, וואָס נעהמט אין אַנשפּרוך די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון גאַנצען פֿאָלק און פֿערדרוקט אויפֿ׳ן צווייטען פּלאַן אַלע אַנדערע אינטערעסען. גלייכצייטיג איז ער אָבער אויך איינס פֿון די פֿרעהליכסטע און אַנציהענדסטע עפּיזאָדען פֿון לעבען פֿון דער העכערער געזעלשאַפֿט. דאָס איז אַ טומעלדיגער פּאָליטישער קאַרנאַוואַל, אַ מאַסקאַראַד מיט פֿערשטעלען זיך, אין וועלכען עס ווערען מיט ענטוזיאַזם אַריינגעצויגען דער גאַנצער פֿאַמיליען קרייז און פֿריינד פֿון קאַנדידאַט. אין די וואַהל־קרייזען אויף דער פּראָווינץ, פֿאָהרען אַרויס פֿון לאָנדאָן ווי אויף אַ אויספֿלוג אָדער יאַגד פֿרויען, שוועסטערען, קינדער און פֿריינד פֿון קאַנדידאַט. זיי קומען אין די זאַלען וואו עס קומען פֿאָר די פֿאָרוואַהל־פֿערזאַמלונגען זיי בעזוכען די וואוינונגען פֿון די וועהלער, מאַכען וויזיטען אין די אָרטיגע פּאָליטישע קלובען און אַגיטירען פֿאַר זייער קאַנדידאַט, ריהמען זיינע פּאָליטישע פֿערדינסטען און פּערזענליכע מעלות, אין ענגלאַנד ווערט עס בעטראַכט פֿאַר נאָרמאַל ווען אַ פֿרוי שטיצט די קאַנדידאַטור פֿון איהר מאַן, אַ טאָכטער רעקאָמענדירט די וועהלער איהר פֿאָטער, אַז אַ מוטער אַגיטירט פֿאַר׳ן זוהן.

דער איצטיגער אויסערן־מיניסטער האָאַר, האָט אַמאָל אויף אַ פֿראַגע פֿון אַ זשורנאַליסט, פֿאַרוואָס אין ענגלאַנד איז פֿערהאַן אַזוי ווייניג סאָציאַלע שנאה, געענטפֿערט אַז איינע פֿון די סיבות איז וואָס בעת די וואַהלען קומט די אַריסטאָקראַטיע אין אַ פֿריינדליכען קאָנטאַקט מיט די אָרימע קלאַסען, און פּאַקטיש איז ביז מיט נאָך אַ קורצער צייט צוריק די פּאָליטישע טעטיגקייט אין ענגלאַנד געווען כמעט אַ פּריווילעגיע פֿון דער אַריסטאָקראַטיע און גבירים, אַלס קאַנדידאַט צום פּאַרלאַמענט איז שטענדיג געווען אַ יונגער אַריסטאָקראַט. זיין גאַנצע משפּחה האָט דורך דער גאַנצער צייט פֿון וואַהל־פּעריאָד זיך פֿערנומען נאָר דערמיט, וואָס מען רופֿט אין ענגלאַנד מיט הומאָר „קיסינג דהע בעיבי" ד. ה. קישען דאָס קינד... אַ וויכטיגער לאָנדאָנער הער בעזוכט עפּעס אַ אָרימען וועהלער און האָט געקושט דאָס קינד, וואָס די מוטער האָט געהאַלטען אויף דער האַנד. ער איז געווען ענטציקט. אין 4 יאָהר איז ער ווידער געקומען און האָט געזאָגט: „ווי אייער יונגעל איז אויסגעוואַקסען!" און האָט געקושט דאָס יונגערע ברידערל אָדער שוועסטערעל...

די צייטען האָבען זיך היינט געענדערט. ענגלאַנד האָט זיך שטאַרק דעמאָקראַטיזירט. צום פּאַרלאַמענט קאַנדידירען איצט שוין מענשען פֿון מיטעלשטאַנד און פֿון די אָרימערע קלאַסען. אין דער רעגירענדע גרופּע פֿון די פּאַרלאַמענטאַרישע פֿיהרער געפֿינען זיך שוין אַזעלכע, וואָס האָבען זיך „אַרויסגערוקט". טשעמבערלען, באַלדווין און אַנדערע געהערען צו דער קליינער בורזשואַזיע, וואָס איז אַרויסגעשווימען אויף דער אויבערפֿלאַך. אָבער די וואַהל־מנהגים זענען געבליבען דיזעלבע. די פּאָליטיק ווערט נאָך אין ענגלאַנד בעטראַכט אַלס אַ אַנגענעהמע בעשעפֿטיגונג און די אַנגעזעהנסטע מענשען האַלטען נישט פֿאַר אונטער זייער כבוד זיך צו בעמיהען מיט אַלע מיטלען, מען זאָל זיי אויסוועהלען אין פּאַרלאַמענט.

אין שייכות מיט דעם דאָזיגען „קאַרנאַוואַל" ערלויבען זיך די געוועהנליך זעהר צוריקגעהאַלטענע און קאָרעקטע ענגלענדער אַרויסצוגעהען פֿון דער נאָרמע און לאָזען פֿריי בושעווען די ליידענשאַפֿטען. דעם אַלטען מאַקדאָנאַלד האָבען די געגנער נישט געלאָזט רעדען. ער האָט געמוזט פֿערלאָזען די פֿערזאַמלונג און יונגלעך זענען איהם נאָכגעלאָפֿען ביז צום אויטאָ און אונאויפֿהער געשריגען דעם נאָמען פֿון זיין געגען־קאַנדידאַט. דעם יונגען טשערטשיל, דעם זוהן פֿון דעם בעקאַנטען קאָנסערוואַטיסט האָבען די קאָמוניסטען אַפֿילו צושלאָגען, און שפּעטער אין וועסטמינסטער פּאַלאַץ, ווען זיי דיסקוטירען צווישען זיך, רופֿען זיי איינער דעם צווייטען „הויך־פֿערעהרטער דזשענטעלמען"...

עס איז אינטערעסאַנט, אַז די קאָנסערוואַטיווע צייטונגען האָבען אויפֿגעפֿאָדערט די פֿיהרער פֿון דער לייבור־פּאַרטיי, דאָס זיי זאָלען ווירקען אויף זייערע אַנהענגער צו רעספּעקטירען די פֿרייהייט פֿון וואָרט. זיי האַלטען, אַז דאָס, וואָס מען ערלויבט נישט מאַקדאָנאַלדען אַרויסצוטרעטען אין זיין וואַהל קרייז איז אַ חרפּה. ווי עס זעהט אויס האָט די אויפֿפֿאָדערונג געהאַט ערפֿאָלג, ווייל די לעצטע דעפּעשען האָבען געמעלדעט, אַז מאַקדאָנאַלד איז אַרויסגעטרעטען אויף אַ מיטינג און זיין רעדע איז אויסגעהערט געוואָרען פֿערהעלטניסמעסיג רוהיג.

כאַראַקטעריסטיש פֿאַר די ענגלישע בעציהונגען איז אויך פֿאָלגענדער פֿאַקט: טשערטשיל האָט אין איינע פֿון זיינע לעצטע רעדעס, ענטפֿערענדיג אויף אַ פּראָוואָצירענדיגען אויסרוף געזאָגט, אַז בעת דער מלחמה האָבען די ענגלישע סאָציאַליסטען נישט אַרויסגעוויזען קיין גרויסע העלדישקייט.

צומאָרגענס האָט טשערטשיל אין „דיילי העראַלד", אָרגאַן פֿון דער לייבור פּאַרטיי פֿערעפֿענטליכט אַ בריף אין וועלכען ער ערקלערט, אַז די דאָזיגע פֿראַזע האָט זיך ביי איהם אַרויסגעריסען אין אַ אויפֿגערעגטען צושטאַנד און ער בעדויערט זעהר וועגען דעם.

ליקווידאַציע פֿון יודישע פֿערמעגן אין דייטשלאַנד

בעראַטונגס־שטעלע ביי דער ציוניסטישער פֿעראייניגונג

בערלין (יט״אַ) די „ציוניסטישע פֿעראייניגונג" אין דייטשלאַנד האָט געשאַפֿען אַ ספּעציעל בעראַטונגס־ביוראָ, וואו עס ווערען ערטיילט פֿאַכמענישע עצות פֿערזאָנען, וועלכע זענען געצוואונגען צו פֿערקויפֿען זייערע געשעפֿטען צו אַריער און איבערפֿיהרען זייער פֿערמעגען קיין א״י. וועגען דעם ענין וועט אויך אין קורצען גערופֿען ווערען אַ ספּעציעלע עקספּערטען־בעראַטונג.

אויספֿאָרשונג וועגען די אַנטי־יודישע עקסצעסען אין טעלזש

קאָוונע (יט״אַ) די ליטווישע רעגירונג האָט פֿעראָרדענט אויפֿסניי דורכצופֿיהרען אַ שטרענגע אויספֿאָרשונג וועגען די לעצטע אַנטי־יודישע עקסצעסען אין טעלזש, הגם די הויפּט־שולדיגע זענען שוין פֿערמשפּט געוואָרען צו פֿערשידענע טערמינען תפֿיסה. דער פּראָקוראָר פֿון קאָוונער אַפּעלאַציאָנס־געריכט איז אָפּגעפֿאָהרען קיין טעלזש, כדי פּערזענליך אָנצופֿיהרען מיט דער אויספֿאָרשונג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

אנגעשטעלטע, בעאמטע און סוחרים

זענען נישט צופרידן מיט די פראיעקטן וועגן העכערן דעם הכנסה-שטייער און מאראטאריום

(א) די אנגעבאטענע רעדוקציע פון די בעאמטען־ און אנגעשטעלטען ־ שכירות דורכן איינפיהרען א ספעציעלען הכנסה־שטייער, האט ארויסגערופען א שטארקע פעראינטערעסירונג אין די רייהען פון בע־אמטע און אנגעשטעלטע, און בעזונדערע פראפעס־יאנעלע ארגאניזאציעס האבען דעריבער צונויפגערו־פען אלגעמיינע פערזאמלונגען און פערוואלטונגס־זיצונגען, בכדי ארומצורעדען בפרוטיות דעם דאזי־גען ענין און אנצונעהמען שריט, אום צו לינדערן די רעזולטאטען פון דער נייער בעלאסטונג.

אלע פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס זענען אין פרינציפ געגען דעם נייעם שטייער, איינטענענדיג, אז די קויפס־קראפט פון די ארבייטענדע וועט דורך דער רעדוקציע פון זייערע פערדינסטען, בעדייטענד פערקלענערט ווערען, און דאס וועט בפירוש נעגאטיוו ווירקען אויף דער ווירטשאפטליכער סיטואציע — אין האנדעל, אינדוסטריע און האנטווערק.

די צווייטע זעהר וויכטיגע פראגע איז דער ענין־מאראטאריום פאר די בעאמטע, און אויך דא — זענען פערהאן א סך שטימען געגען דעם פראיעקט, ווייל, ווי עס ווייזט זיך ארויס, האט ער זיך שוין נעגאטיוו אפגערופען אויף דער ווירטשאפט פון בע־זונדערע בעאמטע און אנגעשטעלטע. די סיבה איז די, וואס מחמת די בעשיידענע פערדינסטען, האט זיך דער סיסטעם פון קויפען ,,אויף ראטעס" שטארק פערשפרייט צווישען די ארבייטענדע. אויף אזא אופן האט מען געקויפט קליידערוואוואר, בעהויזונגס־מא־טעריאלען און אפילו שפייז־ארטיקלען. איצט האט דער אנזאג פון מאראטאריום שוין ארויסגערופען א רעאקציע פון סוחרטום, וועלכע האנארירט נישט די אסיגנאטען פון פערשידענע קרעדיט־קאאפעראטיוועו און די ארבייטענדע זענען שוין נישט ביכולת איינ־צוקויפען די נויטיגע ארטיקלען, ווייל זיי דיספאני־רען אפט נישט מיט דעם נויטיגען סכום מזומן געלד.

אויך אין דעם דאזיגען ענין זאלען די פראפעס־יאנעלע פעראייטען אינטערוועניערען.

אויך דער צד שכנגד, דאס סוחרטום, איז כנגד די פראיעקטען, און אויך צוליב די זעלבע טעמים.

אפגעשאפען די פערטרויליכקייט

פון די זיצונגען אין שטאטישען בייראט

היינט קומט פאר די צווייטע זיצונג פון שטא־טישען בייראט, די זיצונג קומט פאר אין זאל פון שטאט־ראט.

אויף דער טאג־ארדנונג געפינען זיך פאל־גענדע פראגען: וואהלען פון א ראט און רעווידיר־קאמיסיע פון דער ק.ק.א. און דעלעגאטען צום שול־ראט, בעריכט פון די רעגולאמין־קאמיסיע און פינאנץ און בודושעט־קאמיסיע.

ווי בעקאנט זענען לויט'ן רעגולאמין די זי־צונגען פון בייראט געשלאסענע און אפילו די פרע־סע־פארשטעהער זענען אהין נישט צוגעלאזען גע־ווארען די דאזיגע פראגע איז בעטראכט געווארען אויף דער זיצונג פון דער רעגולאמין־קאמיסיע און ארוו. ביליק האט קוויעסטיאנירט דעם דאזיגען פונקט אין רעגולאמין און די קאמיסיע האט איינ־שטימיג בעשלאסען, אז די זיצונגען זאלען זיין עפענטליכע.

ווי מיר דערוויסען זיך האט דער פרעזידענט גלאזעק מסכים געווען מיט דער דאזיגען פארשלאג נאר אויף אזוי פיל, אז די פרעסע־פארשטעהער וועלען צו די זיצונגען צוגעלאזען ווערען, דאגעגען וועט דאס פובליקום ווייטער נישט צוגעלאזען ווערען צו די זיצונגען פון בייראט.

שארפער קאנקורענץ־קאמף צווישען די ווארשאווער און לאדזער בערעטען־פראדוצענטען

(ג) מיט א צייט צוריק האבען מיר געשריבען וועגען דעם עקספארט פון פוילישע בערעטען, איצט דערוויסען מיר זיך וועגען דער לעצטער פאזע פון דער ענטוויקלונג פון דער פראדוקציע פון בערעטען אין פוילען. ביז מיט א קורצער צייט צוריק איז ווארשע געווען דער הויפט צענטער פון די בערע־טען־פראדוקציע. ווארשע האט די דאזיגע פראדוקציע ענטוויקעלט אין גרויסען מאסשטאב מיט ספעציעלע מאשינען אויסצופערטיגען. אזוי ארום איז ווארשע געווארען דער הויפט עקספארטער פון בערעטען. לעצטענס האט זיך אבער דער דאזיגער פראדוקציע צווייג אנגעהויבען צו ענטוויקלען אין לאדז, די דאזיגע ערשיינונג איז זעהר א נאטירליכע ווען מען נעהמט אין אכט, אז דאס גארן צו די בערעטען ווערט פראדוצירט אין לאדז. פון דער אנדערער זייט ווי־דער האט לאדז נישט די נויטיגע מאשינען אויסצו־פערטיגען די בערעטען און צו דעם צוועק מוזען זיי איבערגעשיקט ווערען קיין ווארשע, וואס פער־טייערט זעלבסטפערשטענדליך די פראדוקציע.

די ענטוויקלונג פון דער בערעטען פראדוקציע אין לאדז האט ארויסגערופען א אמתע בהלה ביי די ווארשאווער פראדוצענטען פון בערעטען. זיי האבען מורא צו פערלירען די אנפיהרענדע ראלע אין דער בערעטען פראדוקציע און אויך אויף די אויסלענדי־שע מערק. צווישען ווארשע און לאדז האט זיך דע־ריבער אנגעהויבען א פערביסערטע קאנקורענץ. אין דער לעצטער צייט האט לאדז געמוזט אפטרעטען צו־ליב דעם, וואס זי האט נישט די נויטיגע מאשינען אויסצופערטיגען די בערעטען און א סך לאדזער פראדוצענטען פון בערעטען האבען זיך דעריבער אריבערגעווארפען אויף דער פראדוקציע פון ווינ־טערדיגע ציקליסטוווקעס, וואס ווערען געארבייט אויף דעמזעלבען סיסטעם, וואס די בערעטען זיי האבען אבער נישט נויטיג אזא אויספערטיגונג.

אויף די אויסלענדישע מערק קען אבער די ווארשאווער פראדוקציע ארויסשטויסען די לאד־זער, נישט קוקענדיג דערויף, וואס די ווארשאווער פראדוצענטען האבען געגרינדעט א קארטעל. דער קאמף וואס עס פיהרט דער ווארשאווער קארטעל מיט די לאדזער עקספארטערן נעהמט אן אזעלכע פארמען, אז עס האט שוין געמוזט אנקומען מיט דעם ענין אין דער לאדזער האנדעלס־קאמער.

Gospodarczy Zakład Kredytowy

Spółdz. z ogr. odp.

w KRAKOWIE, ul. Florjańska l. 55

מאכט בעקאנט, אז בעת דער ציהונג פון דער דאלארובקע דעם 2־טען נאוועמבער ד. י. איז נעפאלען אין לאדז די

12.000 דאלאר אויף נומער 1,127,174

(106,968 זלאטעס)

איינגעקויפט אויף ראטעס אין דער אויבענדערמאהנטער קרעדיט־געזעלשאפט אין קראקא. דאס איז שוין דאס צווייטע געווינס פון 12.000 דאלאר, וואס איז אויך געפאלען ביי אונז היי־יאהר א חוץ קלענערע געווינסען.

בעשטעלונגען אויף דאלארובקעס ווערען תיכף ערלעדיגט.

ושמו כ״ל ציצול־סקי

און זוכען זוכט איהם די ,,כלה" און די פאליציי

(א) א געוויסע אלטע כאנאווסקא (פון פראג־צישקאנער 23) האט זיך מיט עטליכע חדשים צוריק בעקענט מיט א געוויסען יונגערמאן, וועלכער האט זיך פאר איהר פארגעשטעלט, אז ער הייסט כ״ל צי־צעלסקי, און אז ער איז א קאמיוואיאזשאר, וואו ער וואוינט אין ווארשא אויף וואלסקא 2.

קיין לאדז פלעגט דער דאזיגער ציצעלסקי אפט קומען, ווי ער פלעגט זאגען, ,,וועגען געשעפטס־אנ־געלעגענהייטען", און דערביי פלעגט ער בעזוכען די כאינאווסקא.

אזוי איז פון דער זאך ,,געווארען", און ציצעל־סקי איז געווארען איהר חתן.

אויף דעם סמך האט ער ביי דעם מיידעל אויס־גענארט עטליכע טויזענד זל. און ער וואלט אוודאי נאך ווייטער געקומען קיין לאדז וועגען ,,געשעפטס אנגעלעגענהייטען", און ווייטער געפלומט געלד, ווען עס פאסירט נישט פאלגענדע געשיכטע.

והמעשה שהיה כך היה:

מיט דריי טעג צוריק איז ציצעלסקי ווידער גע־קומען צו זיין כלה און געבעטען ביי איהר — זי זאל איהם געבען נאך א פאר הונדערט זלאטעס.

די כלה האט משמעות נישט געהאט מעהר קיין חשק צו ווארפען געלד אויפ'ן ווינט, האט זי געזאגט: ,,אלבא־אלבא", דאס הייסט — אדער האסט מיט מיר חתונה, און איך גיב דיר נאך צו א פאר הונ־דערט זל. און ווער דערוואַרגען, אדער — דו האסט נישט חתונה, און דו קריגסט פון מיר דאס גוטע קדחת...

אזוי ווי אבער ציצעלסקי איז איינגעגאנגען אויפ'ן ערשטען ,,אלבא", ד. ה. אויפ'ן חתונה האַ־בען, האבען זיי זיך ארייגעזעצט אין א צוג און אוועקגעפאהרען קיין ווארשא: דארט וועט מען עס שוין מאכען...

געמאכט האט זיך אבער עפעס אנדערש, דהיינו — אנקומענדיג אויפ'ן הויפט־וואקזאל אין ווארשא האט ציצעלסקי געבעטען ענטשולדיגונג ביי זיין כלה ער מוז אויף א ווייל עפעס געהן ערלעדיגען — נאר אויף א מינוט...

נו, און ער איז נעלם געווארען, ווי אין וואסער אריין...

נישטא — ציצעלסקי!

האט איהם די ,,כלה" געזוכט און געזוכט, זיך מטריח געווען אויף דער וואלסקא גאס נומער 2, און איהר ווייסט עפעס וועגען ציצעלסקי'ן — אזוי ווייסט זי!

איצט זוכט איהם שוין אויך פאליציי.

Dr. Wołkowyski

ציגעלגאס 11, טעל. 238-02

ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקה.

בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע

נעמט אן פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אווענד.

Doktór

Z. Henrykowski

ספעציאל־ארצט פאר ווענערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוועכע

9 טראַוגוטאַ 9

טעל. 262-98

נעמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד.

זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

פאר אונבעמיטעלטע רעטשניצע־פרייזן

פארע־אויפרייס אין א פאבריק־קעסעל

אנ'ארבייטער שווער אפגעבריהט און צובראכען א פוס

(א) נעכטען אינדערפריה איז אין דער פאב־ריק פון אטא היילער (שעדלעצקא 1) געשעהן אנ'אומגליק מיט דעם ארבייטער עוגעניוש בראוסקי (פון לאקאמארסקא 13).

אין דעם קעסעל פון דער פאבריק איז גע־ווען א שטארקער דרוק פון פארע, און אז דער אר־בייטער האט דעם דרוק געוואלט רעגולירען האט דער ווענטיל פלוצים אויפגעריסען און דער ארבייטער איז שטארק אפגעבריהט געווארען אויפן גאנ־צען קערפער.

ראטעווענדיג זיך, איז דער ארבייטער ארונ־טערגעשפרונגען פון א הויך פון עטליכע מעטער און זיך צובראכען א פוס.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אין א שווערען צו־שטאנד אפגעפיהרט אין קריין־שפיטאל.

ניי

מיטוואך, 13

[illegible]

מרחשון תרצו

נאוועמבער

זון־אויפגאנג	6.52
זון־אונטערגאנג	3.47

פאבאר - רשימה פון יאהרגאנג 1915

מארגען, דאנערשטאג, ד. 14 נאוו. דארפען זיך שטעלען צו דער פאבאר־רשימה אין מיליטער־ביורא אויף פיעטריקאווער 165 די מענער פון יאהרגאנג 1915, וועלכע וואוינען אויפן שטח פון 5. קאמיסאריאט מיט די פאמיליעס, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

Z Ż Ź

און פון 14־טען קאמיסאריאט:

L Ł M N O P

מ'דארף מיט זיך מיטברענגען א פערזענלי־כען דאקומענט און א רעגיסטראציע־שיין.

צוגאב־פאבאר־קאמיסיע

(א) דעם 15 ד. ח. וועט אין לאקאל אויף פעט־ריקאווער 165 אמטירען א צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פאר פ. ק. או. לאדזש־שטאט 1.

עס דארפען זיך מעלדען די יונגעלייט פונם יאהרגאנג 1914 און עלטער, וועלכע האבען זיך לעת־עתה נישט צוגעשטעלט צו א מיליטער־איבערזיכט, האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט, וואוי נען אויפ'ן שטח פ״ון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי־קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער לאדזער שטאטישער סטא־ראסטווע.

ערב א נייע רעדוקציע אין דער ,,אובעזפיעטשאלניע"

(א) נישט געקוקט דערויף, וואס ביז'ן 1. נא־וועמבער זענען רעדוצירט געווארען אין דעם סאצי־יאלען פערזיכערונגס־אנשטאלט אנ'ערך 400 פער־זאן, האלט עס איצט דערביי, אז דעם 1. דעצעמבער זאלען רעדוצירט ווערען נאך 150.

די אונאויפהערליכע רעדוקציעס פון די אובעז־פיעטשאלניע־בעאמטע האט ארויסגערופען א גרוי־סע בעאומרוהיגונג, ובפרט דערפאר, וואס אלע פרובען און בעמיהונגען פון די בעאמטע צו אינטער־וועניערען וועגען דעם ענין האבען נישט געגעבען דער־וייל קיין שום רעזולטאט.

די רעדוקציע־פראגע זאל בעטראכט ווערען אויף א ספעציעלער פערזאמלונג פון די אובעזפיע־טשאלניע־בעאמטע, און עס וועט אנגענומען ווע־רען א בעשלוס, אז די רעדוקציעס זאלען אדורכ־געפיהרט ווערען אין הסכם מיט די פעראיינען.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטיי־קען:

קאפראווסקי (נאוואמיעיסקא 15), טראווקאווסקי (בזשעזשינסקא 56), ראזענבלום (שרודמיעיסקא 21), בארטאשעווסקי (פעטריקאווער 95), סקוואר־טשינסקי (קאנטנא 54), ל. טשינסקי (ראקיטישי־נער 53).

KINO TEATR

MIRAŻ

11 LISTOPADA 16

היינט פרעמיערע!

די טאכטער פון גענעראל פאנקראטאוו

אין די הויפט־ראלען:

Kazimierz Stępowski, Marja Ney, Marja Bogda, Franciszek Brodziewicz.

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייט.

זאל פילהארמאניע טעלעפ. 213-84

● ווילעז אין לאדז! ●

היינט, מיטוואך, דעם 13-טען און מארגען, דאנערשטאג, דעם 14-טען ד. ה. 9 א זייגער אוונט
לעצטע 2 גאסטשפילען פון בעקאנטען ווינער אנסאמבל, וואס בעשטעהט פון 25 בעריהמטעסטע
ארטיסטען און פון די שענסטע ווינער פרויען מיט די קעניגען פון די קאמיקער

Farkas i Grünbaum

אין רעוועלאציאנס-פראגראם א. נ.: „א טעאטער צו פערקויפען"

מיט'ן אנטייל פון: HANS ALBERS, FELIKS BRESSART i RICHARD TAUBER א קליינע צאהל איבערגעבליבענע בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

נייע לאווניקעס פון ארבייטס-געריכט

(א) דעם 31. דעצעמבער 1935 לויפט אפ דער מערמין פון דער קאדענץ אין ארבייטס-געריכט און אין די קרייז-געריכטען פון די לאווניקעס און זייערע פערטרעטער וועלכע האבען פארנומען זייערע אמטען פונ'ם 1. יאנואר 1935.

לויט די נייע פארשריפטען בעשטעהט דאס ארבייטס געריכט פון א פארזיצער פערטרעטער אין מינימום 10 לאווניקעס, ווי אויך פון א דאפעלטער צאהל פערטרעטער, וואס בעשטעהען פון פארשטע-הער פון די ארבייטער און ארבייטס-געבער.

אין די פערשידענע ארגאניזאציעס ווערען איצט געמאכט די צוגרייטונגען וועגען ארויסשטע-לען קאנדידאטען, און אונאפהענגיג דערפון מאכט די געריכט-מאכט הכנות, אז די ראציאנעלע ארביי-טען זאלען פערטיילט ווערען צווישען אלע נייע-גע-וועהלטע לאווניקעס אויפ'ן גאנצען יאהר.

פערגרעסערט זיך צאהל פון אנשטעקענדע קראנקהייטען!

פון 3-טען ביז'ן 9-טען נאוועמבער זענען אנגעמאלדען געווארען אין דער געזונדהייטס-אפ-טיילונג פון דער שטאט-פערוואלטונג פאלגענדע פאלען פון ערקראנקונגען אויף אנשטעקענדע קראנקהייטען.

בויך-טיפוס 55 פאלען (פאריגע וואך 28 פאלען), שקארלאטין — 43 (32), דיפטעריט — 24 (17), רויז — 6 (3), מאזלען — 0 (0), קימפעטארין-פיבער — 10 (9).

אין אלגעמיין זענען אנגעמאלדען געווארען 144 פאלען אין דער פריהערדיגער וואך 90.

פעסער-קאנטראל פאר פערד

דאס מיליטער-ביורא ביי דער שטאט-פער-וואלטונג טיילט מיט, אז ביז'ן 16 נאוועמבער וועט פארקומען א קאנטראל פון פעסער פאר פערד, וועלכע געפינען זיך אין לאדז.

די קאנטראל וועט געפיהרט ווערען אין די הייזער ביי די בעזיצער פון פערד, די קאנטראלעס וועלען אדורכפיהרען די פאליציי-קאמיסאריאטען.

דעריבער דארפען אלע בעזיצער פון פערד איבערלאזען די פערד-צייגנישען אין דער היים.

יעדער ס'האט נאך נישט געמאלדען זיין פערד, דארף דאס באלד אנמעלדען אין מיליטער-ביורא אין געגענפאל דראהט א גרויסע שטראף.

פון דער געזעלשאפט פריינד פון יווא

אויף דער לעצטער פערוואלטונגס - זיצונג פון דער היגער געזעלשאפט פריינד פון יודישען וויסענ-שאפטליכען אינסטיטוט, איז בעשלאסען געווארען צו ארגאניזירען א גאנצע רייה וויסענשאפטליכע סעק-ציעס, וועמעס ציל עס וועט זיין צו זאמלען מאטער-יאלען, בנוגע די יודישע ישובים פון דער לאדזער וואיעוואדשאפט און זיי וויסענשאפטליך בעארבייטען.

די וויסענשאפטליכע ארבייטען וועלען געפיהרט ווערען אין דיזעלבע ליניעס און ריכטונגען, ווי זיי ווערען געפיהרט אין דער צענטראלע אין ווילנע, דהיינו: היסטאריע, עקאנאמיע און סטאטיסטיק, פי-לאלאגיע און עטנאגראפיע און יוגענד-פארשונג.

בכדי רעאליזירען דעם דערמאהנטען בעשלוס, און בכדי צו זיכערען זיך דעם מאטעריעלען באזיס פאר דער אדורכפיהרונג פון דער ארגאניזאציע, האט די פערוואלטונג בעשלאסען אדורכצופיהרען א גרוי-סע ווערביר-אקציע, צווישען דער היגער בעפעלקע-רונג.

די ווערביר-אקציע, וועלכע איז ערשט אין איהר אנהויב-סטאדיע, האט ארויסגערופען א געהעריגע פערשטענדיגונג און זי וועט דורך אלע קרייזען און שיכטען פון דער היגער בעפעלקערונג זעהר ווארים אויפגענומען ווערען.

די פערוואלטונג האט אויך בעשלאסען צו ארגא-ניזירען א גאנצע רייה פאפולערע, אומזיסטע וויסענ-שאפטליכע פארלעזונגען. דער ערשטער אוונט, וועל-כען עס ארדענט איין די היגע פע-וואלטונג פון דער געזעלשאפט פריינד פון יוו"א, וועט זיין געווידמעט דעם 75-יעהריגען יובל פון דעם בעריהמטען היס-טאריקער פראפ. שמעון דובנאוו, וועלכער איז אגב אויך איינער פון די פילארן פון יודישען, וויסענ-שאפטליכען אינסטיטוט.

דער דובנאוו-אוונט וועט פארקומען זונטאג, 17 ה.ח. 8,30 אוונט אין לאקאל פון דער פויליש-פא-לעסטינער האנדעלס-קאמער, פעטריקאווער 113. רע-פעראטען וועגען דעם לעבען און שאפען פון פראפ. ש. דובנאוו וועלען האלטען די ה"ה: רעד. י. אוגער און ד"ר פ. פרידמאן. דער איינגאנג איז א פרייער.

גוט מארגען!

ווען קומט א מעדאל?..

א יוד פרעגט א ריכטיגע קשיה:

דער 11-טער נאוועמבער, זאגט ער, איז א יום-טוב ווען מ'טיילט מעדאלען. אזוי למשל, האט דער אדוו. פיאטער קאהן בעקומען א מעדאל פאר פערטיי-דיגען פאליטישע ארעסטירטע. גלאסען האט בעקו-מען א מעדאל פאר'ן „קראי", קאזשמיערסקי האט בעקומען א מעדאל פאר זיינע „פשעדקעם": האנע-מאן האט ביז איצט אליין דעקארירט, איצט האט מען איהם „דעקארירט".

זאג איך. פארוואס קומט זיי מעדאלען? וואס הא-בען די אלע בעמעדאלטע אויפגעטון? אויב געבען מעדאלען דארף מען קודם כל געבען א מעדאל אזא סגאל יוד ווי איך.

פארוואס קומט מיר א מעדאל? וועל איך אייך באלד ערקלערען:

אז איך שטארב שוין 10 יאהר פאר הונגער און דאך „לעב' איך, קומט מיר א מעדאל?

אז איך געה כסדר אריבער די פעטריקאווער גאס און בין נאך איינמאל נישט איבערגעפאהרען גע-ווארען פון אנ'אויטא קומט מיר א מעדאל?

אז איך וואוין 15 יאהר מיט איין ווייב: קומט מיר א מעדאל?

אז איך האלט ביי מיר א שוויגער און האב א געזונד הארץ: קומט מיר א מעדאל?

איך לייד אויף נירען, עס איך מארינירטען הע-רינג, טרינק ביר, עס „סאלאנע" און „פיעפשאווע" און הער דעם דאקטאר ווי דעם קאטער, קומט מיר א מעדאל?

יא, און דאס וואס איך בין נישט קיין דאזאר, וואס איך בין נישט קיין פרעזעס, וואס איך בין נישט קיין „בעגליקער" פון די קליינהענדלער, וואס איך בין נישט קיין „מאכער" ביי די האנדווערקער, וואס איך בין נישט קיין שאצער אין סקארב, וואס איך בין נישט קיין „טשלאנעק זאזשאנדו" אין קיין שום „לינת", אין קיין „חולים" — דערפאר קומט מיר נישט קיין מעדאל?

אויב שוין געבען מעדאלען האב איך דער ערש-טער געדארפט בעקומען, און דוקא א גילדערנעם מע-דאל!...

אב—נעק

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ציגעל-גאס 27, טעל. 112-25
דיר.: ד. צעלמייסטער. אנפ.: י. ק-ערמאן

די גרעסטע סענסאציע אין לאדז
טעגליך אויספערקויפט!
דאס גרעסטע, דאס שענסטע, דאס בעקוועמסטע טעאטער
היינט, 9.15 אוונט
די בעגאבטע און בעליבטע קינסטלערין
דינה האלפערן
צוזאמען מיט איהר פארטנער סעם בראנעצקי
און גאנצען אנסאמבל — אין לעצטען רעפער-טואר-שלאגער אין 3 אקטען פון א. נאגער
אחתונה אין תפיסה
הערליכע אויסשטאטונג, ליכט-עפעקטען. ספעציעלער פלעכטרישער קאקעטציע-שטוהל.
בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה אין קאסע פון טעאטער „Rozmaitości".

דריי פליהענדע דייטשען

האבען זיך מיט זייער לופט-באלאן ארונטערגעלאזט אין ווילנער קרייז

(א) אויף די פעלדער פונ'ם דארף ווידזש'ן ווילנער קרייז, האט געלאנדעט א לופט-באלאן פון דעם שלעזישען לופט-פליה=ספארט-קלוב אין ברעסלוי.

אין דער גאנדאלע האבען זיך געפונען 3 דייטשע פילאטען, וועלכע זענען פון דער לאנדונג ארויס אומבעשעדיגט.

פאליציי האט נאכקאנטראלירט די וויזעס פון די פליהענדע דייטשען, ערטיילט זיי הילף, דער-נאך זיי, צוזאמען מיט'ן באלאן צוגעשטעלט אויף דער ווילנער באהן-סטאציע, פונוואנען זיי זענען אפגעפאהרען קיין ברעסלוי.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28. טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער - שוואכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.

שטורמדיגע צייטען

2 ראמאן

— וואו זענען זיי? איך הער גארנישט! — האט קאדי בעמערקט.

— אבער איך הער גענוי... איך הער א געשריי... זיי מוזען דא ערגעץ זיצען אין טאל. ווארט, מיר וועלען זיי באלד צווינגען צו ענטלויפען! — האט סעלים-כאן געענטפערט.

זיי האבען זיך צוגעשלייכט צו א פעלזענער וואנד, וואס האט אראפגעפיהרט אין טאל אראפ. די וואנד איז נישט געווען קיין הויכע, זי האט גע-האלטען סך-הכל דרייסיג מעטער. פון איהר האט מען דייטליך געקאנט זעהן אלץ, וואס עס טוט זיך אין טאל.

— נו, איצט זעהט איהר שוין? — האט סעלים-כאן אנגעוויזען אויף א קופקע סאלדאטען, וואס זענען געזעסען אונטער א פעלז, וועלכער איז געווען ארויסגערוקט פון דער וואנד.

די סאלדאטען האבען געשמאק געגעסען. זעהט אויס, אז זיי האבען זיך אפגערוהט פון וועג.

— זאלען עס זיין די זעלבע, וואס האבען פריהער צו אונז געשאסען? — האט געפרעגט איי-נער פון סעלים-כאנ'ס מיטהעלפער.

— געוויס דיזעלבע. איך דערקען נאך דאס אפיצירעל מיט'ן קיילעכדיגען פנים.

— אויב אזוי דארפען מיר זיך שנעל אפ-טראגען, זיי קאנען אונז נאך בעמערקען, — האט געזאגט שאמיל.

סעלים-כאן האט גארנישט געענטפערט. ער האט א ווײלע געשוויגען און מ'האט געזעהען, ווי ער טראכט וועגעץ עפעס. פלוצלונג האט ער א זאג געטון:

— חברה, וויפיל זענען מיר דא?

— נו, מיט דיר, כאן, זענען מיר צוזאמען זיבען מאן.

— הערט, לאמיר פערטרייבען פון דאנען די דאזיגע באנדע! — האט סעלים-כאן א זאג געטון.

— מיר קאנען זיך אויסשטעלען אויף א געפאהר, — האט קאדי בעמערקט, — זיי זענען צעהן און האבען ביקסען.

— אבער צווישען זיי איז דאך נישטא סעלים-כאן!.. — האט שאמיל געזאגט מיט א שמייכעל.

— גערעכט, שאמיל! — האט איהם סעלים-כאן א קלאפ געטון איבער די פלייצעס, — נישט אומזיסט הייסטו שאמיל, ווי עס האט געהייסען דער אלטער קאווקאזער העלד! איהר וועט באלד זעהן, וואס פארא טרוסען די דאזיגע סאלדאטען זענען. מיר וועלען נישט שיסען אין זיי. צו וואס דער'הרג'ענען די אונשולדיגע סאלדאטען! מ'הייסט זיי שיסען, שיסען זיי. מיר וועלען זיי געבען עטליכע שאסען אין דער לופטען, וועט איהר שוין זעהן, ווי זיי וועלען אנטלויפען.

— איך גלויב נישט, — האט קאדי גע-צווייפעלט.

— אהא קאדי, דו קענסט נאך נישט דאס דאזיגע פאלק. איך קען זיי בעסער פון דיר. צו וואס זאלען זיי איינשטעלען זייער לעבען? זיי זענען גערעכט.... נו, חברה, שיסט!

אין די בערג האבען אפגעהילכט עטליכע שאסע. סעלים-כאן און זיינע מיטהעלפער האבען געשאסען אין דער לופטען. דארטען, אין דער ריכטונג, וואו ס'האט געפלאטערט דער אדלער.

די סאלדאטען וואס זענען געזעסען, האבען זיך א ריס געטון פון די ערטער און זיך געכאפט צו די ביקסען. זיי האבען לכתחילה נישט געוואוסט פון וואנען די שיסעריי קומט און זיך גענומען ארומקוקען אין אלע זייטען. ערשט דער אפיציר האט בעמערקט מענשליכע פיגורען איבער דער וואנד פון טאל און פערשטאנען, אז מ'שיסט אראפ פון דארטען. ער האט געגעבען א קאמאנדע צו די סאלדאטען, ארויפצושיסען אין דער הויך.

עס האט זיך דערהערט א שאס פון עטליכע ביקסען מיטאמאל. סעלים-כאן און זיינע בעגלייטער האבען זיך גלייך אויסגעצויגען אויף דער פעלזיגער הויכקייט. די ביקסען-קוילען זענען געפלויגען איבער זייערע קעפ. פלוצלונג האט סע-לים-כאן ארויסגענומען א שטיקעל פאפיר און אנ-בלייפעדער און ליגענדיגערהייד עפעס דערויף אנ-געשריבען.

— בינד-אן דאס פאפירעל אין א שטיין און ווארף עס אראפ צו די סאלדאטען! — האט סעלים-כאן בעפוילען איינעם פון זיינע מענשען.

דער בעפעהל איז געווארען אויסגעפיהרט.

— וואס האסטו זיי געשריבען, כאן? — האט קאדי געפרעגט.

— קוק-צו דאס גרייטע! — האט סעלים-כאן געענטפערט מיט א שמייכעל.

דער שטיין איז אראפגעפאלען גלייך צווישען די סאלדאטען. די סאלדאטען האבען זיך צולאכט: מיט שטיינער ווארפט מען גאר אויף זיי? אבער דער אפיציר האט באלד בעמערקט דאס קוויטעלע, וואס איז געווען צוגעבונדען צום שטיין און עס דורכגעלייענט.

וואס מעהר ער האט געלייענט, אלץ מעהר איז זיין געזיכט בלאס געווארען און אויסגעצויגען. ער האט שנעל א קאמאנדע געטון:

— די ביקסעו אויף די אקסלען און מארש! מיר מוזען זיך איילען!

נישט פערשטעהענדיג וואס דא איז פאר-געקומען, זענען די סאלדאטען געווען נייגעריג צו וויסען, וואס אינ'ם פאפירעל שטעהט געשריבען, אבער דער סאלדאט האט נישט קיין רעכט צו פרעגען ביים אפיציר. ער מוז בלינדערהייד פאלגען.

די סאלדאטען האבען א נעם געטון די ביק-סען אויף די אקסלען און גענומען געהן.

— שנעלער! — האט דער אפיציר געשריגען און זיין געזיכט האט אויסגעדריקט אומרוה און שרעק.

איינער פון די סאלדאטען האט נישט געקאנט בייישטעהן דעם נסיון און האט א פרעג געטון דעם אפיציר:

— יוער זענען די, וואס האבען אראפגע-שאסען? סעלים-כאנ'ס באנדע? יא?

— יא.... — האט דער אפיציר אנ'אנגע-כמורעטער ארויסגעברומט. — זיי זענען דארטען אפשר הונדערט מאן.

— סעלים-כאן? — האט איין סאלדאט דער-שראקען געפרעגט דעם אנדערע, — סעלים-כאן מיט א באנדע פון הונדערט מאן?!

די נייעס האט אזוי עלעקטריזירט די סאלדאטען און זיי האבען גענומען האסטיגער געהן. אויף זייערע פנימ'ער האט זיך געמאלט שרעק; זיי זענען צעהן און סעלים-כאן געפינט זיך אין דער הויך מיט הונדערט מאן!? מען וועט זיי דאך ד'ערשיסען, אדער נאך ערגער, מ'וועט זיי פאנגען און אוועק-פיהרען ערגעץ אין פינסטערע היילען, וואו סעלים-כאן האלט זיינע קרבנות.

צווישען די סאלדאטען זענען פונקט ווי ביי דער ציווילער בעפעלקערונג ארומגעגאנגען אהן א שיעור לעגענדעס וועגען סעלים-כאנ'ען, און די ידעות, אז דער בעריהמטער רויבער געפינט זיך נאהענט געבען זיי מיט א באנדע פון הונדערט מאן, האט אנגעווארפען אויף די סאלדאטען ממש א געהיימנישפולע שרעק.

און נישט וועניגער פאר די סאלדאטען, האט זיך געשראקען דער אפיציר. ער האט נאכאמאל ארויסגענומען פון טאש סעלים-כאנ'ס צעטעלע און געלייענט:

"מיר זענען הונדערט בעוואפענטע מאן. אויב איהר ווילט אנהויבען א קאמף, -- ביטע זעהר! מיר האבען נאר רחמנות אויף די ארימע סאל-דאטען, זיי וועלען אלע פאלען. טראגט זיך בעסער אפ פון דאנען, אזוי ראט אייך,

סעלים-כאן"...

פון דער וואנד אראפ האבען ווידער אפ-געהילכט עטליכע שאסען. די סאלדאטען, צוזא-מען מיט'ן אפיציר, האבען זיך גלייך געלאזען לוי-פען אין א ווילדער שרעק... מורא האבענדיג זיך אפילו אומצוקוקען... זיי זענען אזוי לאנג געלאפען. ביז ס'האט זיי פערפעהלט אטעם.

די ארימע, שרעקעדיגע סאלדאטען זענען זיכער געווען, אז את-את דעריאגט זיי סעלים-כאן מיט זיינע „הונדערט בעוואפענטע" מענשען און נעמט זיי אלע געפאנגען!...

אזוי שטארק איז געווען די ווילדע שרעק פאר סעלים-כאנ'ען אין מיליטער! אויב דער נאמען סע-לים-כאן האט ארויסגערופען א פחד ביי בעוואפ-פענטע סאלדאטען, קאן מען זיך שוין פארשטע-לען, ווי שטארק ס'איז געווען די ווילדע שרעק ביים דערהערען סעלים-כאנ'ס נאמען ביי דער ציווילער בעפעלקערונג.

(פארטזעצונג קומט)

תיקון טעות

אין אונזער נעכטיגען אָפּגעדרוקטען געשפּרעך מיט דעפּ. מינצבערג איז אַריינגעפאַלען אַ פּער דריסליכער טעות. אין 41־טער שורה זוי ס'איז געשריבען „צי זיל מען, אַז די יודישע קהלות זאָלען אין זייער אונעהרליכער אַרבייט בלייבען זעלבסט־שטענדיג" — דאַרף זיין „צי זיל מען, אַז די יודישע קהלות זאָלען אין זייער איגערליכער אַרבייט בליי־זעלבסטשטענדיג".

* * *

(א) אין דעם נעכטיגען בעריכט וועגען די אונאָפּהענגיגקייט-פייערליכקייטען איז אַריינגעפאַלען אַ טעות, דהיינו — אַז שטאָט דעם גען. לאַנגנער האָט די דעפּילאַדע אויפגענומען דער שעף פון ד. א. ק. 4. פּולק. פּלק. טאַרטשינסקי און נישט דער פּולק. האַבערלינג, ווי עס איז געווען על פי טעות אָנגעגעבען.

פּאָליטישער פּראָצעס

(א) נעכטען איז דורכ'ן היגען קרייז-געריכט פערמשפּט געוואָרען אויף 3 יאָהר טורמע די 23־יאָהריגע חיה שווערטשעווסקא פון טשענסטאָכאָוו, וועלכע איז בעשולדיגט געוואָרען אין קאָמוניסטישער טעטיגקייט.

שרפות

(א) אויף פּילסודסקיעגאַ 56 (אין אפרים ליפּסקיס הויז) האָט זיך, מחמת אַ דעפעקט אין קוימען אָנגעצונדען די סאַדזע און דערנאָך די בעלקעס פונם דאַך. די אַרויסגערופענע פייערלעשער האָבען די שרפה אין משך פון אַ האַלבער שעה איינגעלאָשען.

* * *

(א) אין דער וואוינונג פון משה שענפעלד, אויף לאַטנישטאַ 23, האָט פּלוצים אויסגעבראָכען אַ שרפה.

די אַרויסגערופענע באַלוטער-אָפּטיילונג פון די פייער-לעשער האָבען דאָס פייער אָפּגעלאָשען. דער הזיק בעטרעפט אַנ'ערך 2500 זל.

א געראַטעניש אויף אונטערגע־וואָרפענע קינדער...

(א) נעכטען זענען אין פערשידענע טיילען פון דער שטאָט אונטערגעוואָרפען געוואָרען 7 קליי־נע קינדער. צווישען אַנדערען איז אויך אין דער יודישער גמינע אונטערגעוואָרפען געוואָרען אַ 2־יעהריג מיידעלע.

קלאַנג-קינא-טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער-פּראָגראַם:
— I —
גרויסע ערָאָטישע דראַמע א. נ.
„זייער לעצט בעגעגעניש"
מיט Elżbieta Allan
אין דער הויפּט-ראָלע.
— II —
Veronika
הומאָריסטישער פילם, אין דער הויפּטראָלע
Franciszka GAAL
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע.
אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 פריה.

יצחק גאָלדבערג ז"ל

נעכטען איז נאָך אַ קורצער שווערער קראַנקהייט אין עלטער פון 74 יאָהר געשטאָרבען און דעמזעל־בען טאָג געבראַכט געוואָרען צו קבורה ה' יצחק גאָלדבערג ז"ל, דער בעוואוסטער פּעדאַגאָג און העב־רעאישער לעהרער און בעזיצער פון אַ יודישער שולע זייט אומגעפעהר 50 יאָהר.

דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ זעהר פּאָפּו־לערע פּערזענליכקייט אין לאָדז, אַ זעלטענער טיפּ פון דור הישן, וועלכער האָט פעראייניגט אין זיך גרינדליכע לומדות און טראַדיציאָנעלע יודישקייט מיט אַ לעבהאַפטען אינטערעס פאַר וועלטליכע קול־טור און פאַר מאָדערנע יודישע שטרעבונגען און שטרעמונגען. אַ תלמיד חכם מיט אַ ברייטער ערודי־ציע אין תלמוד און דער ספרות הישנה האָט ער זיך אָבער זייט צעהנדליגער יאָהרען אָפּגעגעבען ספּע־ציעל מיט'ן למוד און מען קען זאָגען מיט פאָרשונ־גען אויפ'ן געביט פון תנ"ך און דער העברעאישער שפּראַך, און אין דער ריכטונג האָט ער זאָגאַר נישט ווייניג אויפגעטון און מחדש געווען, ווי עס איז גוט בעקאַנט פיל לאָדזער העבראיסטען, משכילים און לומדים.

אַלס העברעאישער פּעדאַגאָג און לעהרער פון תנ"ך האָט ער אין די פריהערדיגע יאָהרען און ביז דער לעצטער צייט כמעט צו זיך קיין גלייכען נישט געהאַט. דערמיט דערקלערט זיך דער גרויסער ער־פאָלג פון זיין שולע, וועלכע ער האָט געפיהרט אַנ־ערך 50 יאָהר בסדר.

אַ געבוירענער אין מיליטשיץ האָט ה' גאָלד־בערג ז"ל אדורכגעמאַכט אַ טראַדיציאָנעלע יודישע דערציהונג: ער האָט געלערנט פריהער אין אַ חדר און נאָכדעם אין אַ ישיבה, וואו ער האָט צוגעצויגען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט דורך זיינע גרויסע פעהיגקייטען און שאַרפער תפיסה. צו זיינע חברים, מיט וועלכע ער האָט צוזאַמען געלערנט, און מיט וועלכע ער איז אויך שפּעטער געשטאַנען אין פריינד־שאַפטליכע בעציהונגען, האָבען געהערט איניגע לערנער־עלויים, וועלכע האָבען זיך שפּעטער גע־מאַכט אַ נאָמען אַלס אָנגעזעהענע עסקנים און רבנ־נים, ווי דער מיליציצער רב ר' אהרן שמואל תמרת ז"ל, דער אויסגעצייכענטער פּובליציסט, בעקאַנט אונטערן שריפטשטעלער - נאָמען „אחד הרבנים המרגישים", און אַנדערע.

מיט 51 יאָהר צוריק איז ה' גאָלדבערג ז"ל געקו־מען קיין לאָדז. דאָ האָט ער צוזאַמען מיט'ן בעקאַנ־טען העברעאישען פּעדאַגאָג און שריפטשטעלער יהושע לעווענזאָן ז"ל געעפענט אַ שולע. אין אַ קור־צער צייט אַרום האָבען זיי זיך סעפּאַרירט. דער פערשטאָרבענער האָט געגרינדעט אַנ'איינענע שולע, וועלכע ער האָט גלענצענד אָוועקגעשטעלט, בעזונ־דערס, וואָס אַנבעלאַנגט די למודי דת, און דעם למוד פון תנ"ך און העברעאיש. די שולע האָט זיך שנעל אַנטוויקעלט און איז געוואָרען איינע פון די בעסטע און פּאָפּולערסטע יודישע לעהר־אַנשטאַלטען אין לאָדז. אין דער דאָזיגער שולע האָבען דריי דור־רות פון דער לאָדזער יודישער יוגענד בעקומען זייער דערציהונג. פון זיינע תלמידים געפינען זיך פיל אין לאָדז און אַנדערע שטעט אין פּוילען און אויך אויסער די גרעניצען פון פּוילען, דערונטער בע־קאַנטע עסקנים, רעליגיעזע יודען, אויך דאָקטוירים און אַדוואָקאַטען, גוטע נאַציאָנאַלע יודען, איבערגע־געבענע זייער פאָלק און זיינע קולטור־קנינים. ליי־דער האָט דער קריזיס און די געזעלשאַפטליך - פּאָ־ליטישע ענדערונגען נאָכ'ן קריג ביסלעכווייז אונטער־געגראָבען די עקזיסטענץ פון דער דאָזיגער שולע. לעצטענס האָט דער פערשטאָרבענער צוזאַמען מיט אַנדערע געפיהרט אַ רעליגיעזע שולע אונטערן נאָ־מען „תלפיות".

ה' גאָלדבערג ז"ל האָט אין די פריהערדיגע יאָה־רען מיטגעאַרבייט אין דער „הצפירה" און אַנדערע העברעאישע בלעטער. אין די לעצטע יאָהרען האָט ער זיך אַ סך אָפּגעגעבען מיט פראַגען פון העברעאי־שער פילאָלאָגיע, ספּעציעל מיט דער פראַגע, צי איז די חברה ספרדית די היסטאָרישריכטיגע. וועגען דער דאָזיגער פראַגע האָט ער פערעפענטליכט אַ רייה אַרטיקלען אין איניגע העברעאישע צייטשריפטען.

אויך אַלס בעל־קריאה איז דער פערשטאָרבענער געווען גוט בעקאַנט. זיין אייגענאַרטיג לייענען, לויט'ן נוסח ספרד, האָט נישט איינמאָל אַרויסגע־רופען אַ גרויסען אינטערעס ביי פילע אָנגעזעהענע רבנים, וואָס פלעגען זיך אויפהאַלטען אין לאָדז. דער פערשטאָרבענער איז יאָהרען־לאַנג געווען דער בעל־קריאה אין דער ליטווישער שוהל, אַ פּאָר יאָהר אין דער סינאַגאָגע און אין די יאָהרען נאָכ'ן קריג — אין דער ווילקער שוהל.

דאָס יודישע לאָדז פערלירט אין איהם נישט נאָר אַ העברעאישען פּעדאַגאָג פון ברייטען פערנעם, אַ זעלטענעם רעליגיעז - נאַציאָנאַלען דערציהער פון דער יודישער יוגענד, אַ גרויסען יודישען אינטעלי־גענט און אַ הייסען נאַציאָנאַלען יוד, נאָר אויך אַ אידעלען, האַרציגען און ליבענדען מענש, ווי עס טרעפט זיך זעלטען אין אונזער צייט. ער איז געווען אַ איש תם וישר, בעליבט און געעהרט פון אַ יעדען, וואָס האָט איהם געקענט, אַ לויטערער קרישטאָל־ריינער כאַראַקטער, אַ מענש מיט אַ גאָלדען יודיש האַרץ.

און אָט דאָס האַרץ האָט איצט אויפגעהערט צו קלאַפּען. חבל על דאבדין ולא משתכחין! —

* * *

ה' גאָלדבערג ז"ל איז מיט קנאַפּע דריי וואָכען צוריק קראַנק געוואָרען אויף אַ לונגען־ענטצינדונג, וועלכע האָט לײדער צו שנעל געמאַכט אַ סוף צו זיין עהרליכען אַרבייטסזאַמען לעבען. עהרגעכטען האָט זיך די לאַגע פערערגערט און נעכטען, מאָנטאָג, אַרום 6 אין דער פריה איז ער אַוועק פון אונז. ביז דער לעצטער מינוט איז ער געווען ביים פולען בעוואוסטזיין. די לעצטע טעג האָט ער גערעדט נאָר העב־רעאיש.

אין דער לויה, וועלכע איז פאָרגעקומען נעכטען אַרום דריי ביי טאָג, האָבען זיך בעטייליגט רעליגיעזע יודען, פערטרעטער פון דער יודישער אינטעליגענץ, אַמאָליגע תלמידים פון פערשטאָרבענעם און לאָדזער לעהרער. דער פערשטאָרבענער איז געווען, זוי בעוואוסט, איינער פון די גרינדער פון מלמדים־פער־איין אין לאָדז און יאָהרען לאַנג דער פאָרזיצער פון דעם דאָזיגען פעראיין. בכלל האָט ער גענומען אַ אַקטיווען אַנטייל אין געזעלשאַפטליך - נאַציאָנאַלער אַרבייט; צו דער לויה זענען דעריבער געקומען נישט נאָר לעהרער און מלמדים נאָר אויך עסקנים פון נאַ־ציאָנאַלען לאַגער.

אין טהרה־הויז האָבען דעם פערשטאָרבענעם מספּיד געווען הרב ר' שמחה טריסטמאַן, רעד. י. אונגער און ה' דערעטשינסקי. אין די האַרציגע הספּ־דים האָבען די רעדנער געגעבען אַ כאַראַקטעריסטיק פון פערשטאָרבענעם אַלס יוד און מענש, וועלכער האָט 50 יאָהר פון זיין לעבען אָפּגעגעבען אין דינסט פון אַ וויכטיגער נאַציאָנאַלער אויפגאַבע — צו דערציהען יודישע קינדער פאַר יודען.

אַ ריהרענדען אל מלא רחמים האָבען דאַן גע־מאַכט אין טהרה־הויז דער קאַנטאָר פון דער ווילקער שוהל, און ביים אָפענעם קבר — דער קאַנטאָר פון דער סינאַגאָגע.

מיט אַ טרויעריג געמיט האָבען די מלוים פער־לאָזען דעם פרישען קבר פון דעם טייערען יוד יצחק גאָלדבערג ז"ל.

Dr.
B. Robinzon
אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף 10 פּאַמאַרסקאַ 10
פּראָנט 11 שטאָק, טעל. 131-86
נעמט אָן פון 6 ביז 8 אָוונד.

היינט ז. סעגאַלאָוויטש אָווענד אין „וויזאַ"

היינט מיטוואָך וועט דער דיכטער ז. סעגאַ־לאָוויטש האַלטען אַ רעפעראַט אין לאָקאַל פון „וויזאַ" מיט אַנ'איינלייטונגס־וואָרט וועגען סעגאַלאָוויטש'ן וועט אַרויסטרעטען רעד. י. אונגער.

פּאָרפאַלען

שפּילענדיג זיך...

(א) אגיף סאָלנאַ 11 האָט זיך דער 9־יעהריגער יאַ־נוש בערלאָווסקי געשפּילט מיט אַ פראַפּען-פּיסטאָלעט. אין אַ געוויסען מאָמענט האָבען זיך די פּולווער - לאַדונגען אויפגעריסען ביי איהם אין טאַש און שטאַרק צוקאַליע־טשעט די פיס.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

זיך געוואָלט דערטרינקען

(א) אין דער פּאָרשטאָט מאַרישין נישט ווייט פון דער לאַגעווניצקא גאַס אין דעם גרויסען סטאַוו איז אין אַ געוויסען מאָמענט אַריינגעשפּרונגען עפּעס אַ פרוי. איינער פון די אַדורכגעהער האָט בעמערקט די זעלבסט־מערדערין און אַריין אין וואַסער נאָך איהר. עס איז איהם געלונגען זי אַרויסצוציהען צוריק אין אַ בעוואוסטלאָזען צושטאַנד. מען האָט אַרויסגערופען פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט זי דערמונטערט.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די דעספּעראַטקע איז די 17 יעהריגע יאַנינאַ בראָון, טאַראַזשעווסקאַ 25. די סיבה פון זעלבסטמאָרד-פּרוב: פאַמיליען-ריסערייען.

אומפּאָרזיכטיגער פוהרמאַן

(א) אין טויער פון הויז נאָוואָזאַרשעווסקאַ 7 איז דער פוהרמאַן ישראל זלאַטניק, זשגאָווסקאַ 1 אַרויספאָה־רענדיג פון טויער, צוליב אומפאָרזיכטיגקייט איבערגע־פאָהרען די קליינע מיכאַלינאַ ווישטשאַק.

צו דעם פערוואונדעטען קינד האָט מען אַרויסגערו־פען די פּאָגאָטאָוויע.

דער פוהרמאַן איז צוגעצויגען געוואָרען צו פער־אַנטוואָרטליכקייט.

נאָך אַנדערטהאַלבען יאָהר אַ צוזאָג...

(א) אין אַפּריל ה. י. האָט דאָס שטאָטישע געריכט פערמשפּט פאַר אַ גנבה אַ געוויסען באָלעסלאַוו שימטשאַק אויף אַ האַלב יאָהר טורמע.

אַז שימטשאַק האָט דערהערט דעם פּסקן-דין, האָט ער געמאַכט אַ סקאַנדאַל, געזידעלט זיך און געמאַכט דראָ־הונגען.

דאָס שטאָטישע געריכט האָט איהם דערפאַר נעכטען פערמשפּט אויף נאָך אַנדערטהאַלבען יאָהר זיצען.

אַ איינבּרוך - גנבה

(א) אין דער וואוינונג פון רעגינאַ שטשעטינער, אַל. מאַי 53 האָבען זיך אַריינגעכאַפּט גנבים און אַרויס־געגנב'עט פערשידענע זאַכען פאַר 1200 זל.

טעאַטער, מוזיק און פּראָווינץ (קאָמוניקאַטען)

גרויסער ערפאָלג פון דינה האַלפּערן אין דער פּיעסע „אַ חתונה אין תפיסה"

די פאָרשטעלונג „אַ חתונה אין תפיסה" אין טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי" מיט דער בעגאַבטער קינסטלערין דינה האַלפּערן אין דער הויפּט-ראָל האָט אַרויסגערופען אַ גאָר גרויסען אינטערעס. דאָס וואונדערליכע שפּילען פון דער קינסטלערין דינה האַלפּערן רופט אַרויס ענטוזיאַזם און יעדען טאָג איז דער טעאַטער איבערפולט.

היינט און יעדען טאָג 9.15 אָוונד ווערט געשפּילט „אַ חתונה אין תפיסה" מיט דינה האַלפּערן און איהר פּאַרטנער סעם בראָנעצקי אין די הויפּט-ראָלען.

ווינער אין לאָדז

די נעכטיגע פּרעמיערע פון „ווינער אַנסאַמבל" מיט די קעניגען פון די קאָמיקער, פּאַרקאַס און גרינבוים איז אַראָפּ מיט'ן גרעסטען ערפאָלג. די פאָרשטעלונג איז ענטוזיאַסטיש אויפגענומען געוואָרען פון צאָהלרייכען פּובליקום.

היינט מיטוואָך און מאָרגען דאָנערשטאָג ווערט גע־געבען די לעצטע געזעגנונגס - פאָרשטעלונג און שוין פרייטאָג פערלאָזט דער גלענצענדער ווינער אַנסאַמבל אונ־זער שטאָט.

ס'איז צו האָפען, אַז די היינטיגע און מאָרגענדיגע פאָרשטעלונגען וועלען שטאַרק בעזוכט ווערען פון די ליבהאָבער פון בעסערן דייטשען אָפּערעטען-טעאַטער.

פון פּוילישען טעאַטער

אין שטאָטישען פּוילישען טעאַטער ווערט היינט אָווענד געשפּילט „טאָ וויענצעי ניזש מילאָשטש".

ראַספּוטין און זיין יודישע געליבטע

(שטוינענדע לעבענס - געשיכטע דערציילט פון איהר אַליין)

איבערגעגעבען פון ה. אַקערמאַן.

נעמי האָט זיך צוגעהערט צו זיינע דרשות און צוביסלעכווייז, צוביסלעכווייז האָט זיך טאַקע ביי איהר אין קאָפּ געגומען יאָווען אַ גדאַנק, אַז אפשר טאַקע איז ער גערעכט, וואָס ער רעדט.

וויפערצווייפעלט נעמי איז שוין נישט געווען אין איהר לעבען, אין וואָסערע צרות זי האָט זיך שוין נישט געפונען, איז איהר נאָך קיינמאָל נישט געקומען אויפ'ן געדאַנק אַזוי צו טראַכטען, אָבער באַלד ווי זי האָט געהערט ראַספּוטינ'ען רעדען דעם ערשטען שבת־צו־נאַכט, האָבען זיך ביי איהר אין קאָפּ גענומען דרעהען געדאַנקען אויסגעמישטע ווי כמאַרעס, אָפּגעריסענע, אָהן אַ זינען. אָבער אַז זי האָט זיך גוט אַריינגעטראַכט אין זיי, האָט זי יאָ דערזעהן אַ זין. ראַספּוטין אַליין, ער אַליין איז דאָס געווען דער כח, וועלכער האָט ביי איהר אַרויסגערופען אַזעלכע געדאַנקען.

קיינער אין דער וועלט — זאָגט איצט נעמי — וואָס האָט געהערט ראַספּוטינ'ען רעדען וועגען גאָט, וואָלט נישט געזאָגט, אַז דער מענש בעזיצט נישט עפּעס אַזאַ איבערמענשליכע קראַפט, אַזאַ געטליכקייט, וואָס זאָל נישט אַרויסרופען אַ מורא, און אין דערזעלבער צייט אַ טיפען גלויבען אין וואָס ער זאָגט.

און אַזוי איז נעמי מיט דער צייט געוואָרען ביי ראַספּוטינ'ען, ווי ליים אין די הענד פון אַ טעפּער. וואָס ער האָט געוואָלט, האָט ער מיט איהר געטון. זי האָט זיך צו איהם איבערגעגעבען און איז אַ פער'כשופ'טע איהם נאָכגעגאַנגען און געטון וואָס ער האָט געוואָלט. און דער אמת איז, אַז ראַספּוטין איז אויך בעווירקט געוואָרען פון דער שעהנער נעמי'ן און זי איז דאַן געווען די איינציגע, וועמען ער האָט באמת ליב געהאַט. און אָהן וועמען ער האָט זיך נישט געקאָנט בעגעהן אַ טאָג ער זאָל זי נישט זעהן.

פון די אָפטע וויזיטען, וואָס זיי פלעגען זיך ביידע בייטען (אַמאָל פלעגט נעמי געהן צו ראַספּו־טינ'ען אין הויז און אַמאָל ראַספּוטין צו איהר) האָבען זיך אין דאָרף גענומען פערשפּרייטען קלאַנגען, אַז עפּעס קומט פאַר צווישען נאַדיאַ'ן און דעם פּאָטער'ל גריגאָרי.

דער גלח פון דאָרף, וואָס איז ראַספּוטינ'ען נישט קיין קליינער שונא, ווייל זינט ראַספּוטין האָט זיך בעוויזען אין דאָרף פלעגען אַלע וויינצי־גער מוזשיקעס קומען אין קלויסטער, און דעם גלח איז אין דער פרנסה געוואָרען וואָס אַמאָל ענגער און ענגער. האָט דער גלח אויסגענוצט די געלעגענהייט און האָט אָנגעהויבען אויפצוקלערען די גוים פון דאָרף און צו פערשפּרייטען קלאַנגען, אַז ראַספּוטין פיהרט זיך נישט אויף ווי עס פּאַסט פאַר אַ „היילינגען" מענשען, אויב ער איז עס, ווי ער זאָגט. ביז די קלאַנגען זענען געקומען צו ראַספּוטינ'ען.

איבערצולאָזען דאָס דאָרף באַרעצקיע און אַ וועקגעהן ערגיץ אַנדערש מיט נאַדיאַ'ן, דאָס האָט ראַספּוטין אויך גוט פערשטאַנען, אַז ער קאָן דאָס נישט טון. באַרעצקאָיע איז געווען אַ גרויס דאָרף פון עטליכע טויזענד פאַמיליעס און אין יענעם דאָרף האָט שוין ראַספּוטין געהאַט אַ סך נאָכפאָלגער „חסידים", וואָס האָבען נאָכדערצעהלט זיינע וואונ־דער און פלעגען זיך וואַרפען צו זיינע פיס ווען זיי פלעגען איהם זעהן דורכגעהן. ווי לאַנג איז ער עס געווען אַ פּשוט'ער בעטלער, וועמען אַלע האָבען געהאַלטען פאַר אַ משוגענעם און אַ טויגע־ניכץ, און דאָ איז ער שוין אַ האַלב-היילינגער און אַלע רעדען וועגען איהם.

דאָס האָט ראַספּוטין, וועלכער איז אין דער אמת'ן געווען אַ כיטרער, גוט געוואוסט, און ער האָט פערשטאַנען, אַז ווען ער וועט פערלאָזען באַ־רעצקאָיע איז אַ סוף צו זיין בעריהמטהייט און ער וועט זיך מוזען אומקעהרען צו דעם אַלטען לעבען זיינעם, צו וואָס ער האָט גאָר קיין חשק נישט געהאַט.

אָבער אויפצוגעבען נאַדיאַ'ן (נעמי'ן) — צו דעם האָט ראַספּוטין אויך קין חשק נישט גע־האַט, ווייל ער האָט זי שוין דאַן ליב געהאַט מיט אַזאַ מין ווילדער, משוגענער, ליידענשאַפטליכער ליבע, אַז ער האָט זי אויך שיער נישט משוגע געמאַכט...

מיט'ן קלאָרען פערשטאַנד האָט נעמי דאַן שוין פיהרענדיג אַ ליבע מיט ראַספּוטינ'ען פאָר־לענגערער צייט פערשטאַנען, אַז קיין שום „היי־ליגקייט" איז אין איהם נישטאָ און אַז ער קען אפילו נישט די ביבעל, פון וועלכער ער האָט ליב צו ברענגען אַלע ווילע פסוקים; אַז ער איז אין דער אמת'ן אַ פּראָסטער מוזשיק און אַז זיינע רייד וועגען גאָט, וועגען גן עדן און נאָך אַזעלכע היילינגע זאַכען, זענען מעהר נישט ווי פּראַזען. יאָ, נעמי האָט דאָס אַלץ געוואוסט. זי, קומענדיג מיט איהם אין נאָהענטער בעריהרונג, האָט גוט געוואוסט, אַז ראַספּוטין האָט איבערגעלאָזט אַ ווייב מיט קינדער מעהר צוליב אַראָפּוואַרפען פון זיך דעם עול ווי צוליב דאָס ראַטעווען די אָרימע מענשהייט... נעמי האָט דאָס אַלץ געוואוסט, טיף ביי זיך אין האַרצען האָט זי עס געוואוסט, אָבער זי האָט די קלאָרע געדאַנקען נישט צוגעלאָזט צו זיך, ווייל עס איז שוין געווען שפּעט פאַר דעם...

דער כישוף, וואָס איז געלעגען אין ראַספּו־טינ'ען, דער כישוף און גלאַנץ אין זיינע אויגען, דער צויבער פון זיינע רייד, האָבען שוין נעמי'ן לאַנג געהאַט איינגעכאַפּט, ווי אַ שפּין כאַפּט אַריין אין איהר נעץ אַ פליג. אין אָנפאַנג האָט זיך נעמי געצאַפּעלט אין דער נעץ און האָט גע־וואָלט אַרויסקריכען, אָבער נאָכדעם איז זי שוין געווען גליקליך, צו זיין אין דער נעץ און זיך לאָזען אויסזויגען איהר בלוט פון דער „שפּין" — פון דער „שפּין", וואָס האָט געהייסען ראַספּוטין.

(ווייטער מאָרגען)

PHILIPS-RADJO

44 A gotówką 360 — na raty 396
947 A gotówką 250 — na raty 275

poleca GRIMM i KAMIEŃSKI, ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 64. — TEL. 206-26.

Harry Lachman :די מעכטיגסטע פילם-רעוועלאַציע, רעזשי
אין די הויפּט-ראָלען: **Spencer Trac Claive Trevor**

„גיהנום"

אָנהויב פון די סעאַנסען אין געוו. טעג 4.30 אַ זייגער נאָכמ., שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג.

היינט פּרעמיערע! דאָס אונשטערבליכע מייסטערווערק פון DANTE

קלאַנג-קינאָ **CAPITOL** זאַוואַדזקאַ 16

אַלע אַרט גאַרדינעז

און קאַפּעז, טיולענע און קאַרענקאָוועז, ווי אויך אַ גרויסען אויסוואַהל פון טיול און שאַטקע פון מעטער. פערשידענע קאַפּעס פון פּלוש, גאַבעלין, בראָקאַט און זיידענע. צו בעקומען ביי

L. Elbaum, Łódź, Nowomiejska 26 פראָנט 1-ער שטאָק

ס'ווערען אָנגענומען אַלע אַרט בעשטעלונגען פון די נייעסטע פאַסאָנען.

חברים צייטונגס-פערשפּרייטער

פון פּאַמאַרסקאַ 15 און פון פּילסודסקיעגאָ 66

קאָמוניקאַט.

כּדי אויסצומיידען די פעהלער ביז איצט, און די מיספאַרשטענדענישן אין דער צוקונפט צוליב אונזער צושפּליטערונג און צוריסענקייט, איז בעשלאָסען געוואָרען ביידע צייטונגס-סעקציעס פון פּאָמאַרסקאַ 15 און פון פּילסודסקיעגאָ 66, וואָס צעהלט 95 פּראָצ. פון אַלע צייטונגס-פערשפּרייטער צו פעראייניגען זיך אין איין געשלאָסענע איינהייט, איז צוליב דעם זעלבען צוועק טאַקע פאַרגעקומען אַ געמיינזאַמע פערוואַלטונגס-זיצונג, וועלכע די פראַגע פון פעראייניגונג איז בעהאַנדעלט געוואָרען און איז בהסכם כּולם מיט צופרידענהייט אָקצעפּטירט געוואָרען. קאָנקרעטע איינצעלהייטען וועלען בעוואוסט ווערען אויף דער פערזאַמלונג, וואָס וועט קירצליך פאַרקומען ספּעציעל צו בעקרעפטיגען דאָס פון די פערוואַלטונגען אָקצעפּטירטע. מיר אַפּעלירען אויך צום געזונדען פערשטאַנד פון דעם הייפעלע אונטערגעהעצטע אָפּצוטרייסלען זיך פון די העצער, וואָס זייערע כּוונה איז קלאָר און בעוואוסט... אָבער צוליב דער אַלגעמיינער טובה אונטערוואָרפען זיך דעם אחרי רבים להטות...

בעמערקונג: צייטונגס-פערשפּרייטער דעם רעגיסטראַציע אויפפאָדערונגס דאָקומענט קאָן מען זעהן ביי אונזער חבר פּנחס זאָנענבערג צו יעדער צייט, און דער, וואָס וועט עס זעהן וועט ווערען איבערצייגט, אַז דאָס רעגיסטרירען זיך איז נישט קיין בלאָף, אָבער אויך נישט קיין שפּאָס...

מיט דרך ארץ
די פעראייניגטע פערוואַלטונגען
פון ביידע סעקציעס

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na dostawę kożuchów dla niższych funkcjonarjuszów miejskich.

Oferty składać należy w Wydziale Gospodarczym, ul. Zawadzka Nr. 11, front, III piętro, pokój Nr. 50, do dnia 25 listopada 1935 r., godz. 10 tej rano, poczem nastąpi otwarcie tychże przy współudziale oferentów.

Warunki ogólne przetargu są do obejrzenia w biurze wydziału, pokój Nr. 50, gdzie można zasięgnąć bliższych informacyj.

Łódź, dnia 9/XI-35

Zarząd Miejski w Łodzi.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza przetarg publiczny na wykonanie i dostawę różnych materjałów włókienniczych bawełnianych na potrzeby instytucyj miejskich w łącznej ilości 9420 metrów bieżących.

Oferty składać należy w Wydziale Gospodarczym, ul. Zawadzka Nr. 11, front, III piętro, pokój 50, do dnia 20 listopada 1935 roku, godz. 11-tej rano, poczem nastąpi otwarcie tychże przy współudziale oferentów.

Warunki ogólne przetargu i opis techniczny powyższych materjałów są do przejrzenia w Wydziale Gospodarczym.

Łódź, dnia 9 XI – 35 r.

Zarząd Miejski w Łodzi.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1-טער שטאָק.
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרמיטאָג. בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. J. Herszfinkiel
ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען
נעהמט אָן ביי זיך זשעראָמסקאַ 8a
טעל. 111-87
ווי אויך אין לעטשניצע „פּאָמאָץ" אַלעקסאַנדראָווסקאַ 1.

Dr. med. Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95,
נעמט אָן פון 9—11 און פון 6—8 אָוונט

Dr. L. Suchowczycki
כירורג
Gdańska 11
(רוג קאָנסטאַנטינער) טעל. 123-47.
POWROCIŁ.
נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמ.

NA RATY FOTO-KODAK GRAMOFONY Gloriaphone 10 ZŁ. miesięcz. GRIMM i KAMIEŃSKI Łódź, PIOTRKOWSKA 64. Tel. 206-26. **BEZ ZALICZKI**

קליינע אָנאָנסען!
1 זלאָטי
אָנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פּאָסטענס

ס'קען זיך מעלדען אַ האַנד-נייהער מענער-בעשטעלט ביי קימאַן, פּיעטריקאָווער 33.

ס'ווערט געברויכט אַ האַנד-נייהער צו ערשטע סאָרט מאַגאַזין-שניידער. — לימאַנאָווסקיעגאָ 27, וו. 16.

אָפּצוגעבען אַ בעקוועהם אָרט פאַר 2 מאַשינען, געווינשען אַ ריינערע אַרבייט. זיך ווענדען קאָמיענאַ 10, וו. 7.

צוליב קראַנקהייט איז איבערצוגעבען אַ פריזיר-געשעפט מיט וואוינונג אויף אַ גוטען פּונקט. צו ערפאַהרען אין דער רעזשורע זשעראָמסקיעגאָ 7.

פערשידענעס

צוליב אַברייזע איבערצוגעבען אַ געשעפט, אַן איינגעפיהרטע פּרנסה אויף זגערושער גאַס. צו ערקונדיגען זיך וואָלבאָרסקאַ 19, אין דער שלייפעריי.

קאָקס, צום אויסטרוקענען וויל-גאָטנע דירות. בעקומט מען זאַכאָדניאַ 32, אין קויהלען-סקלאַד. וויז-א-ווי דעם לאָמבאַרד.

Zagubiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na imię Nacha Lichtentsztajn, zam. przy ul. Północnej 10, na Zł. 10.

Dr. med. H. Wajs
כירורג
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 17
טעל. 148-01

Dr. med. G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פון 11—2 און פון 5 ביז 8.30

Dr. med. M. Wejs
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
לאַגעווניצקאַ 25 טעל. 215-18
ביים קאַבינעט: בעליכטונג מיט קווארץ-לאָמפּען און עלעקטריזאַציעס.

Dr. med. Jakubowicz
צוריקגעקעהרט
פּאָלודניאָוואַ 9, טעל. 109-71.
נעמט אָן פון 10—12 און פון 4—6 אָוו.

פּאַראַפין-אַפּאַראַטן, פּאַדען-פיהרער און טיילען פאַר שפּול-מאַשינען
בעקומט מען אין דער מעכאַנישער שלאָסעריי
י. רעדער
לאָדז, 11-טער ליסטאָפּאַדאַ 11/13

לעטשניצע
פאַר ווענעריש קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד.
וענעריש-קראַנקע, מענערשוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאַציע
איז טעטיג א גאַנצען מעת לעת
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

לעטשניצע
פאַר ווענעריש-קראַנקע
מענער-שוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונד.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי דאָקטאָר פון 11—1 און פון 5—7 אָוונד.
אַ בעראַטונג 3 זל.

Dr. med. G. Wegmajstrowa
18 Śródmiejska 18
tel. 246-58
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
נעמט אָן טעגליך פון 5—7 נאָכמיטאָג.

Dr. med. J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוו.

Dr. med. P. Braun
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען
וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 81
טעל. 100-57.
נעמט אָן פון 8—1 און פון 4—8 אָוונט

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזן

לעטשניצע
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63
עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:
ד"ר קויפמאַן, ד"ר דינענזאָן,
ד"ר רויטער, ד"ר שפּירא,
ד"ר שמערלאָווסקי,
ד"ר י. איציקזאָן, ד"ר סטופּאַי
ד"ר שמירגעלד, נערווען-קראַנקה.
און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ
וויזיטען אין שטאָט.
אַלע אַרט מעדיצינישע הילף.
קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טעראַפּיע.
אַ וויזיט 3 זל.

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגע-מאַכט די עלטעסטע היטען! אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו 3.50
Modystka „TOLA"
23 Zawadzka 23

לעזט און פערשפּרייט דעם נייעם פּאָלקסבלאַט

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה
[illegible]

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

וועגען דער נייער יודישער עמיגראציע

פון פוילען, ליטע און רומעניען קיין בירא-בידזשאן

וויטערדיגע פרטים וועגען דער ארגאניזירטער אקציע, וואס האט דערפיהרט צום געשלאסענעם אפמאך

מיר האבען שוין געמטען מודיע געווען וועגען נעשלאסענעם אפמאך צווישען דער ראטען מאכט און אמעריקאנער יודישער קערפערשאפט וועגען בעזעצען אין בירא בידזשאן יודישע עמיגראנטען פון פוילען, ליטע און רומעניען.

איצט ברענגען מיר וועגען דעם וויכטיגען ענין וויטערדיגע פרטים, וועלכע עס שרייבט פון אמעריקע דער באקאנטער זשורנאליסט זכריה שוסטער. ער דערצעהלט:

איך האב געהאט וועגען דעם אלעם א לענגערן שמועס מיט מר. בוריש, דעם וויצע פרעזידענט פון „אמעריקאנער קאמיטעט צו בעזעצען יודען אין ביר־א בידזשאן'', די קערפערשאפט וואס האט געשלא־ען דעם אפמאך מיט דער סאוויעטרעגירונג. מר. וריש האט זיך לעצטענס צוריקגעקעהרט פון א בע־וך אין בירא בידזשאן, און ער האט פערזענליך ערהאנדעלט מיט די סאוויעטישע פארשטעהער וועגען דעם גאנצען פראיעקט, איך האב אויך גערעדט יט אנדערע יודישע טוער וואס שטעהן נאהענט צום נין, און אויף דעם גרונט קאן מען שוין איצט אי־ערגעבען די וויכטיגסטע פונקטען פון דעם בירא־ידזשאן פלאן.

מיט קנאפע צוויי יאהר איז אין ניו יארק געקו־ען א חשובער גאסט פון ענגלאנד, לארד דארלעי ארלעי, דער וויצע פרעזידענט פון ענגלישען לאר־ען הויז און אנ'עכטער ליבעראל. ער איז דער פארזי־ער פון וועלט קאמיטעט צו העלפען די קרבנות פון יטלערישען פאשיזם, און ער האט ארויסגעוויזען זעהר ווארימען אינטערעס אין דעם גורל פון די פעראום־ליקטע דייטשע יודען. לארד מארלעי איז אויך דינטליך געניינט צו סאוויעט רוסלאנד, וואס ער ז דורכגעפאהרען אין דער לענג און אין דער רייט. אריינגערעכענט בירא בידזשאן.

זייענדיג אין ניו־יארק האט לארד מארלעי צו־פגערופען א בעראטונג פון פערציג פראמינענטע ען אין ריץ־קארלטאן האטעל. אין דער בעראטונג אבען זיך צווישען אנדערע בעטייליגט פעליקס ארבורג, פאול בלאק, דער צייטונגס ארויסגעבער ויליאם וו. קאהען, געוועזענער קאנגרעס־מאן; וואילי ער פערשטארבענער געשעפטס פערוואלטער פון ער „ניו יארקער „טיימס''; מר. בוריש, עקאנאמיסט ון „אמטארג'' א.א. פאר דער גרופע יודען האט אהד מארלעי אפגעגעבען א בעריכט וועגען דער לאַ־ אין בירא בידזשאן געשילדערט איהר געאגראפי־ען און קלימאטישען צושטאנד, איהר ווירטשאפט־יכע אויסזיכטען און אנגעוויזען אז דארט וואלט ען געקאנט בעזעצען אנטלאפענע דייטשע יודען.

נאך דעם בעריכט האבען די פערזאמעלטע גע־טעלט פראגעס, הויפטזעכליך וועגען דער קריגס־געפאהר מיט יאפאן און וועגען דער ביז איצטיגער קאנאמישער ענטוויקלונג פון יענער געגענט. מארלעי אט דערקלערט אז ער ווייסט א ביסעל אין מלחמה־אכען ווייל ער איז א מיטגליד פון ענגלישען גענע־אל שטאב און ער איז זיין גאנצען לעבען געווען א שלדאט, „קיין גענעראל שטאב וועט קיינמאל נישט לומען צו אטאקירען בירא בידזשאן, ווייל ס'וועט ין ארויסגעווארפען די ארבייט'', האט ער געזאגט. ירא בידזשאן קאן זיך אליין שפייזען, און אפילו ן ווען זי זאל אפגעשניטען ווערען פון דער איבע־ער וועלט, וועט זי קאנען בעקוועם לעבען אויף הרע אייגענע פראדוקטען''.

כאטש אין געדרוקטען בעריכט ווערט עס נישט רמאהנט, אבער דער שרייבער פון די שורות איז נפארמירט אז פעליקס ווארבורג האט זיך בעטייר־ט אין דער דעבאטע און ארויסגעוויזען א אינטער־ס, פאל בלאק האט באלד געמאכט א פארשלאג, אז ן זאל מאכען א געלד־זאמלונג, און מיטגעבען אהד מארלעין א געוויסע סומע אנצוהויבען די אוי־רפיהרונג פון דייטשע יודען אין בירא בידזשאן.

אבער דער איינציגער רעזולטאט פון דער דאזי־ר בעראטונג איז געווען וואס ס'איז געגרינדעט גע־ארען א קאמיטעט מיט דער אויפגאבע „צו שטודי־ן און פערלייכטערן די בעזעצונג פון דער אויטא־נאמער יודישער טעריטאריע אין בירא בידזשאן''.

מיט א יאהר צוריק האט זיך דער ענין א רוק גע־טון אביסעל ווייטער, ווען א יודישע דעלעגאציע האט אפגעשטאט א בעזוך ביי אלעקסאנדער טראיאנאווס־קי. דעם סאוויעטישען אמבאסאדאר אין די פעראיר־ניגטע שטאטען. די דעלעגאציע איז בעשטאנען פון ארנאנאוו, א בעקאנטער אדוואקאט; דר. נארלער, הויפט פון דער עקאנאמישער אפטיילונג אין נוי־יארק אוניווערזיטעט; דר. דזוליוס באגין, רעדאקטאר פון „דזשוירנאל און קאמערס''; דזשאורדזש גארדאן בעטל, און מר. בוריש. זיי האבען געבעטען טראיא־נאווסקין אז די סאוויעטישע רעגירונג זאל דערלויבען נישט רוסישע יודען זיך צו בעזעצען אין ביראָ־בידזשאן. דער אמבאסאדאר האט צוגעזאגט פארצו־ליגען דעם פלאן אין מאסקווע, וואוהין ער איז דער־מאלט געפאהרען אויף א בעזוך. א צווייטע דעלעגא־ציע האט זיך געזעהן מיט טראיאנאווסקין אין מאי 1935, נאך דעם ווי ער איז צוריקגעקומען פון סאוויעט רוסלאנד, און דעמאלט האט ער שוין געגעבען א קלארען ענטפער.

אט וואס טראיאנאווסקי האט דעמאלט געזאגט: „די סאוויעט רעגירונג איז גרייט אריינצולאזען א געוויסע צאהל נישט רוסישע יודען כדי זיך צו בעזעצען אין בירא בידזשאן. זיכער, אז אייער קאמי־טעט וועט אויסארבייטען בעשטימטע פלענער און מאכען די נויטיגע אראנדזשירונגען מיט די געהעריגע סאוויעטישע אינסטאנצען פאר אזא בעוועגונג''.

דאס איז געווען די ערשטע עפענטליכע דערקלע־רונג פון א הויכען סאוויעטישען בעאמטען, אז דער פלאן פון אימיגראציע קיין בירא בידזשאן האט די צושטימונג פון דער רעגירונג, איצט איז געקומען די צייט אויסצוארבייטען די „בעשטימטע פלענער''.

דערווייל איז די שטימונג פאר בירא בידזשאן גע־וואקסען אין געוויסע קרייזען פון דער יודישער בע־פעלקערונג.

דער אמעריקאנער קאמיטעט האט בעשלאסען אז ס'איז שוין צייט א רעד צו טון תכלית מיט דער סאָ־וועטרעגירונג, און האט אוועקגעשיקט קיין מאסקווע צוויי פארשטעהער, י. מ. בודיש און מאילס שוראר וועד, הויפט פון דער „רוסיש - אמעריקאנישער סע־קיורטי קארפארישאן'', א פינאנץ־פירמע וואס פער־קויפט סאוויעטישע באנדס אין אמעריקע.

דעם 12טען אויגוסט האבען ביידע דעלעגאטען אפגעהאלטען אין מאסקווע א בעראטונג מיט די פיה־רער פון „אזעט'', ראשקעס און דימאנשטיין, דער „אזעט'' איז א געזעלשאפטליכע ארגאניזאציע פון רוסישע יודען פאר קאלאניזאציע. נאך דעם, ווי זיי האבען זיך פעראינטערעסירט מיטן פלאן, איז אראנ־זשירט געווארען א בעגעגעניש פון די אמעריקאנער יודען מיט טשוטשקאיעוון, דעם הויפט פון „קאמ־זעט'', וואס איז די אפיציעלע רעגירונגס־קאמיסיע פאר דער יודישער קאלאניזאציע אין סאוועט רוס־לאנד, טשוטשקאיעוו פערנעהמט דעם אמט אויפן פלאץ פון דעם פערשטארבענעם סמידאוויטש, און ער איז אויך א מיטגליד פון „וציק''.

די צוויי אמעריקאנער יודען האבען צוערשט גע־שילדערט פאר טשוטשקאיעוון די פערצווייפעלטע יו־דישע לאגע אין פוילען, ליטע און רומעניען, דערנאך האבען זיי אנגעוויזען אויף דעם אינטערעס, וואס וואקסט צו בירא בידזשאן, און ענדליך פארגעלייגט, אז די סאוויעטישע רעגירונג זאל מאכען אלע פער־לייכטערונגען פאר א רעגולירטער יודישער איינ־וואנדערונג.

דער פראיעקט איז בעהאנדעלט געווארען פון די פעראנטווארטליכע סאוויעטישע אינסטאנצען, און דער רעזולטאט פון די פערהאנדלונגען אין דער אפ־מאך וואס איז נאר וואס אנגעקומען קיין ניו יארק, צום „אמעריקאנער קאמיטעט פאר דער בעזעצונג פון יודען אין בירא בידזשאן'', וואס האט זיין ביורא אויף 185 מעדיסאן עוועניו. דעם אפמאך האבען אונ־טערגעשריבען ראשקעס און דימאנשטיין, די פיה־רער פון „אזעט''; אבער די ערשטע ווערטער זענען: „לויט דער בעפולמעכטיגונג פון קאמיטעט'', וואס איז אנ'אפיציעלע רעגירונגס־אינסטיטוציע. ס'איז אזוי איינגעפירט אז קיין סאוויעטישע מלוכה־קערפער־שאפט שליסט נישט קיין אפמאכען דירעקט מיט א פריוואטער אויסלענדישער אינסטיטוציע. אויך דער „דזשאינט'' האט פארמעל זיינע פערבינדונגען מיטן „אזעט'', און אויך זייטע אפמאכען הויבען זיך אן: „לויט דער בעפולמעכטיגונג פון קאמזעט''.

איצט, ווען עס איז שוין דא די ערלויבעניש פון דער סאוויעט רעגירונג איז דער הינער קאמיטעט ארוים מיט דעם פראיעקט פאר דער יודישער עפענט־ליכקייט און באלד אנגעהויבען א קאמפיין צו שאַ־פען א האלבען מיליאן דאלאר. די סומע פון 350 דאלאר, די סומע נויטיג פאר דער איבערוואנדערונג פון א יודישער פאמיליע, וועט דארפען קומען פון אט דער עפענטליכער זאמלונג.

דער הינער קאמיטעט האט נישט קיין אפמאכען מיטן „דזשאינט'', „ארט'' „איקאר'' און אנדערע ארגאניזאציעס, וואס האבען א שייכות מיט יודישע טעטיגקייט אין סאוויעט רוסלאנד א טייל פיהרער פון „דזשאינט'' זענען סימפאטיש צום נייעם פראיעקט, אבער קיין אפיציעלע פערבינדונגען צווישען „דזשאינט'' און דעם קאמיטעט זענען ביז איצט ני־שטא. עס איז אבער מעגליך, אז דער „דזשאינט'' זאל טון געוויסע ארבייטען, אין בירא בידזשאן אויף זיין איינענער איניציאטיוו.

די מיטגלידערשאפט פון קאמיטעט בעשטעהט פון 65 פראצענט יודען און 35 פראצענט נישט־יו־דען, אין יאנואר וועט דער קאמיטעט געבען אנ'־עפענטליכען מיטאג פארן סאוויעטישען אמבאסאדאר טראיאנאווסקי און צווישען די צוזייפרופער נעפי־נען מיר צעהנדליגער בעקאנטע יודישע און נישט יודישע נעמען, ווי סעמיועל לאמפארט, דר. העגרי מאסקאוויץ פרעזידענט פון „ארט''; דר. נייטען ראטנאוו, לעאן מאיסיעוו, סעמועל ליווי, בארא פרעזידענט פון מאנהעטען; דר. נייטען קראס, פון טעמפעל עמאנואל; בענדזשאמין גאטפריד; רוזשיימס וואסערמאן וואיז און בעקאנטע יוד. געשעפטסלייט.

די וואס שטעהען אן דער שפיץ דערקלערען, אז זיי זענען נישט קיין קאנקורענץ צו קיינעם און אז זייער איינציגער ציל איז נאר צו בעזעצען מזרח־איי־ראפעאישע יודען, וואס זענען פעראריםט און אהן אויסזיכטען אין זייערע איצטיגע וואוין־ערטער.

איצט זענען דא אין בירא בידזשאן פופצעהן טויזענט סאוויעטישע יודען אויב דער קאמיטעט זאל טויזענט סאוויעטישע יודען. אויב דעם קאמיטעט זאל זיך איינגעבען קאן דער ישוב איטציגען צוקריי־גען נאך פינף־זעקס טויזענט יודען פון פוילען, קאור־נע און שאוועל. בוקארעשט און קישיניעוו. אין דער נאהענטער צוקונפט וועלען מיר זעהן די וויטערדיגע ענטוויקלונג פון דעם פלאן: בירא בידזשאנער אי־מיגראציע.

דאס לעבען איז אפטמאל ווי א מעשה'לע פאר א קינד

ווי אזוי האט דער ווילנער „יעאס" אויסגעריכט אנ'אכט יאהריגע יתומה'לע

ווילנא. די אקציע ענטוויקעלט זיך ווי אין א מעשה'לע פאר קינדער, צוערשט געפינט זיך די מינדעריאהריגע העלדין אין א קאטאסטראפאלער, שרעקליכער לאגע, דערנאך קומט דער גוטער פע־טער און די העלדין ווערט מיטאמאל גליקליך און נתעשר.

די דאזיגע קינדער־מעשהלעך געפינען פון צייט צו צייט זייער פערווירקליכונג אין לעבען...

די העלדין פון דער געשיכטע, וועלכע מיר גייען דא דערציילען איז אלט קוים 8 יאהר. זי הייסט חיה'לע טאפער.

מיט אייניגע יאהר צוריק איז איהר פאטער — א קאוונער איינוואוינער — פלוצלונג געשטאר־בען און די מוטער איז מיט דעם מיידעלע געקומען קיין ווילנא האפענדיג צו געפינען דא קרובים, בעקאנטע.

מיט גרויס מיה איז אנגעקומען דער אלמנה דאס אנקומען קיין ווילנא. זי האט געמוזט „שווא־רצען" די גרענין מיט א קליין קינד אויפ'ן האנד. ענדליך האט זי זיך געפינען אין איהר אלטער גע־בורט שטאט ווילנא, אבער איהר לאגע האט זיך מיט גארנישט פערבעסערט. די קרובים, וועלכע זי האט דא געהאפט צו געפינען האבען שוין מיט יאהרען לאנג צוריק אויסגעוואנדערט פון פוי־לען. עטליכע יאהר האט זיך דא די פרוי שרעק־ליך געמאטערט. איהר קליין קינד חיה'טשקע האט גוט געשפירט דעם גרויל אלע וועלכען איהר מוטער האט געפיהרט מיט'ן בייזען שיקזאל. הונ־גער, נויט, קעלט.

קיין איין שטראל פון האפענונג אויף עטוואס בעסערס האט נישט אדורכגעדרונגען די דיקע בליי־ענע כמארעס פון שווערען לעבען, וועלכע ס'האבען ארומגערינגעלט די עלענדע יודישע פרוי מיט איהר קליין מיידעלע.

און דא האט דער קלייגער חיהטשקען געטרא־פען ווידער א גרויזאמער אומגליק, איהר מוטער האט זיך צוגעקיהלט און געשטארבען. זי איז געבליבען עלענד ווי א שטיין, אהן עלטערן, אהן קרובים.

דאס קליינע יתומה'לע האט צוגענומען צו זיך א בעקאנטער שוסטער. ער האט גריבלענדיג זיך אין איהרע פאפירען, צופעליג געפונען אנ'אלטען בריף, וועלכען איהר מוטער האט בעקומען נאך זייענדיג אין ליטא, פון איהרען א בעקאנטען אין ריגע, וועלכער האט איהר מיטגעטיילט, אז ער האט געהערט קלאנגען, אז איהר מוטער האט חתונה געהאט א צווייטען מאל מיט א רייכען אמע־ריקאנער אדער ענגלישען בירגער און לעבט איצט זעהר גוט. די פערשטארבענע האט, ווייזט אויס, די דאזיגע קלאנגען נישט גענומען ערנסט. דער גוטער שוסטער האט אבער זיך פערטראכט איבער דעם.

און דא שווימט שוין ארויס אויפ'ן פאדער־גרונט דער „גוטער פעטער", ווערמענס ראל ס'האט אפגעשפילט אין דער דאזיגער געשיכטע די ווילנער אפטיילונג פון דער יודישער עמיגראציע -געז „יעאס."

דער אלטער שוסטער איז נישט פויל. ער גייט אוועק אויף פאהוליאנקע 5, דערציילט די טרא־געדיע פון דעם מיידעלע, און טיילט זיך מיט זיין השערה, אז דאס מיידעלע האט ערגעץ א רייכער באבען.

„יעאס" האט זיך מיט'ן ענין פעראינטע־רעסירט, און וואס האט זיך ארויסגעוויזען! דער „יעאס" האט אפגעפונען די באבע פון דעם 8־יאה־גען חיהלע אין לאנדאן. די אלטיטשקע איז זעהר רייך, ווען זי האט זיך דערוואוסט וועגען פינסטערען גורל פון איהר אייניקעל, האט זי אויסגעדריקט איהר פערלאנג, צוצונעמען דאס קינד צו זיך.

די רייכע באבע האט צוגעשיקט דער ווילנער אפטיילונג פון „יעאס" א גרויסע סומע געלד. דאס ארימע מיידעלע איז אויסגעפוצט געווארען אין עסיג און אין האניג און נעכטען איז זי שוין ארויס געשיקט געווארען דורכ'ן „יעאס" צו איהר ריי־כער באבען קיין לאנדאן, וואו עס ווארט אויף איהר א נייע לעבען און א נייע גליק.

בא קאמפאניעיעץ

אמאל, אמאל אין יודישן טעאטער...

(א קאפיטעל פון מיינע ערינערונגען)

צום אנדענקען פון מיין פרוי לאה קאמפא־ניעיעץ ז"ל.

...זיצענדיג אזוי איינמאל מיט מיין טרופע אין טעטל סיקווערע בעקום איך, א בריף פון 2 לטע אקטיארען (וואס האבען נאך געשפילט ביי ולדפאדענען, בערעלע גראדבערג און בלומענ־אל פון ביעלאיאצערקאוו), אז אברהם פישזאהן ייט זיך צו פערכאפען מיט זיין טרופע א שטאט או איך בין ביז איצט ממש פערגעטערט גע־ארען. געשריבען האבען זיי מיר, אז פישזאהן פינט זיך איצט אין ביעלאיאצערקאוו און אז האט אין זיין טרופע די בעסטע קיעווער זינ־רין טראצקאיא. דאס האט מיך זעהר געחיי־שט. כ'האב בשום אופן נישט געקענט פער־טעהן, ווי אזוי זי קומט אין זייער טרופע. טראצ־יא איז אין יענער צייט געווען א שטערן אין ר קיעווער טעאטער - וועלט. זי איז געווען א יש קינד און דאך האט זי געשפילט אזא גרוי־ ראל אויף דער רוסישער סצענע, אזוי ווי די ווצקא אין איהרע יונגע יאהרען אין פוילען. ר ניי־ — האט מיך געברענט. איך האב נישט ונג געטראכט און געפאהרען קיין ביעלאיאצער־ו, אויסצופארשען אויפ'ן ארט דאס רעטעניש. קומענדיג אין שטאט, האב איך געקויפט א

בילעט און אומגעריכט אריין אין טעאטער, ווען מען האט שוין אנגעהויבען שפילען און איך האב זיך דערוואוסט א גאנץ שעהנע מעשה. און איך האב מיך שטארק צעלאכט. אויף דער סצענע איז געשטאנען א יונג מיידעל, א שעהנע, פון א יאהר 15 און געזונגען לידלעך. א שטימע האט זי גע־האט א שטארקע, אבער די טראצקאיא איז עס נישט געווען. פישזאהן האט דא געגומען דעם עולם אויפ'ן זיכער און אנגעפייפט דאס פובליקום איינרעדענדיג אלעמען, אז דאס יונגע מיידעלע איז די טראצקאיא.

דאס מיידעל איז געווען פון קיעוו און האט גע־הייסען לאה גאטליב (שפעטער טאקע מיין ווייב לאה קאמפאניעיעץ). זי האט געלערנט אין א קיעווער מוזיק־שולע. פישזאהן האט זי צופעליג בעקענט און ער האט אויסגעפועלט ביי איהרע עלטערן, אז זי זאל אויפטרעטען אין זיין טעא־טער. יוען בלומענטאל האט בעמערקט, אז איך שטעה אזוי אין זאל און בעטראכט זי, גיט ער מיר גוט־ברודעריש א קלאפ אין פלייצע און זאגט מיר אזוי:

— ווייסט וואס מיר איז איינגעפאלען, קאמ־פאניעיעץ? — דו ביזט דאך נאך א בחור, פאלג מיך און שדכן זיך צו איהר. דו וועסט דערמיט שיסען צוויי האזען אויף איין מאל. דו וועסט האבען א ווייבעלע, ווער מיר גוטס גיגט, און פיש־זאהן וועט ארומגעהן מיט א נאז, ווייל ער וועט דאך נישט האבען מיט וועמען צו שפילען.

מיר איז די מעשה אריינגעקראכען אין קאפ, און צומארגענס האב איך מיך בעקענט מיט איהר ביי בלומענטאל'ן אין הויז. מיר האבען זיך איי־נער דעם צווייטען געפעלען און עס איז געבליבען אז איך זאל פאהרען קיין קיעוו און איבעררעדען מיט איהרע עלטערן וועגען שידוך.

געקומען קיין קיעוו און זיך דורכגערעדט מיט איהר פאטער, זעה איך עפעס, ווי ער נעמט מיך אויף קאלט, רעדט נישט קיין קלארע דבורים און פטרט מיך אפ מיט: עס, מ'וועט זיך איבערלעגען, איך האב פערשטאנען, אז דער טאטע, א יוד א סוחר, וויל קודם כל זעהן, וואס פאר א פערשוין איך בין, צי א ווייב וועט ביי מיר האבען חיונה, און צי איך בין בכלל א בעל תכלית, וואס מען זאל זיך קאנען אויף מיר פערלאזען. איך האב דעריבער נישט געמאכט קיין שהיות און איהם היכף אנגעהויבען צו ווייזען וואס איך קען. נאך דעם זעלבען טאג האב איך זיך אריבערגעשיפט אויף א שיפעל אויפ'ן צווייטען ברעג דניעפר און אריינגעפאהרען אין שטעטעל פון טשערנאגא - ווער גובערניע און אפגעדונגען דאס זומע־טע־אטער „ווענעציא" אויף א רייה פארשטעלונגען. דערנאך בין איך אוועק צום טשערניגאווער גו־בערנאטאר, אויסגעפועלט אנ'ערלויבעניש אויף „רוסקי־ניעמיעצקי" און דאן אריין צום אורי־אדניק פון שטעטעל שמירען, אז איך זאל קאנען שפילען אויף יודיש. דער אורי־אדניק האט מיט מיר אפגעמאכט דאס עסק און עס איז אוועקגע־גאנגען א געשעפט. קיעווער יודען זענען געווען

אויסגעהונגערט נאך א יודיש ווארט. דאס שטע־טעלע ליגט אונטער דער נאז, בלויז מיט'ן שיפעל אריבערצופאהרען אויפ'ן צווייטען ברעג'. איז טא־קע דער קיעווער עולם יעדען טאג געקומען אין טעאטער און רייך געמאכט די קאסע. לאה גאט־ליב'ס פאטער האט זיך דאן איבערצייגט, אז איך האב א גאלדען געשעפט אין דער האנד און אז זיין טאכטער וועט ביי מיר האבען א שמאלץ־גרוב, האט ער מסכים געווען צום שידוך.

א גליקליכער און צופרידענער בין איך דאן אפגעפאהרען קיין ביעלאיא צערקאוו, תנאים גע־שריבען מיט לאה'ן. פישזאהן איז געבליבען מיט א נאז. די זינגערין איז געבליבען מיין כלה און האט שוין פערשטעהט זיך ,ביי איהם מעהר נישט געוואלט אויפטרעטען. דאס איז געווען איינער פון מיינע גרעסטע נצחונות איבער מיין דעמאלס־דיגען קאנקורענט. פישזאהן האט מיך פון דע־מאלט אן אנגעהויבען שטארק צו האסען און, געשוואוירען אין מיר נקמה צו נעמען.

אין א פאר וואכען ארום איז לאה געווארען מיין פרוי און מען האט ווייטער אנגעהויבען וואנ־דערען איבער די שטעטלעך פון אוקראאינא. צווי־שען מיר און פישזאהנען איז דאן אנגעגאנגען א ביטערע קאנקורענץ. איינער דעם צווייטען איז ממש פערפאהרען אין גרגרת אריין.

מיט פישזאהנען האב איך נאך געהאט געגוג צו זינגען און צו זאגען. און מיר האבען זיך נאך מעהר ווי איינמאל ארומגעריסען פאר די נעזער. אבער סוף כל סוף זענען מיר געווארען די האר־ציגסטע פריינד און ידידים.

פאַרוואָס האָט דאָס געריכט פערמשפּט די מאַרצינקאַנצער יודען אין גראָדנע

געניע מאָטיוועז פון אורטייל

הערע פון אדוו. אַנדרעיעוו

דעם ריכטיגען אָפּשניט האָט דער חוצפּה'דיגער פאַראַדוואָקאַטל קורציוש בעקומען פון אַדוואָקאַט אַנדרעיעוו.

אדוו. אַנדרעיעוו האָט אַזוי קלוג און שאַרפזיניג אַפּגע'הוזק'ט און געמאַכט צו גאַרנישט דעם דעמאַגאָגישען אַרויסטריט, אַז ביי זיין גאַנצער חוצפּה האָט דער אַדוואָקאַטל נישט געהאַט די דרייסטקייט צו נעהמען אַ וואָרט אויף אַנ'ענטפער.

— אויף אַ פּראָצעס — זאָגט אדוו. אַנדרעיעוו — מעג מען רעדען בלויז וועגען אַזעלכע אומשטענדען, וואָס זענען דאָ ענטפּלעקט געוואָרען, אָבער נישט וועגען זייטיגע זאַכען, וואָס האָבען צום ענין קיין שייכות נישט; איהר, ה' קורציוש, זייט נאָך נישט לאַנג אַראָפּ פון שול־באַנק, איהר האָט דאָך געוויס נישט שטודירט דעם תּלמוד, ווייל איהר קענט דאָך אוודאי אַפילו נישט אונטערשיידען פון אַנ'„א'‟ ביז אַ „ב'‟ און פון אַ „ג'‟ ביז אַ „ג'‟! דאָ אויפ'ן ריכטער־טיש זעהען מיר איינע לעבען די אַנדערע אַ צלם, די פּראַוואָסלאַוונע עוואַנגעליע און דעם תּנ"ך און דאָס איז אַ סימבאָל, אַז אַלע זענען גלייך לגבי דעם געריכט און לגבי דער פליכט צו זאָגען אמת! און וואו, אויב נישט אין תּנ"ך, שטייט דער געבאָט „לא תרצח!‟ (זאָלסט נישט מאָרדען)!

אויב אין תּלמוד שטייט דאָס, וואָס ה' קורציוש האָט דערמאָהנט, וואָלטען דאָך אָט די דריי קליינע מענשעלעך, וואָס זיצען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק, געדאַרפט זיין גרויסע תּלמודיסטען, כדי עס צו וויסען — אָבער מיר דוכט זיך, אַז אין קענטעניש פון תּלמוד זענען זיי די זעלבע אַנאַלפאַבעטען, ווי דער יונגער ציוויל־מאָהנער!

מען וויל דאָ איינשמועסען, אַז יודען האָבען געוואָלט נעהמען נקמה פאַר דערלאַנגען מיטן בייטש אַ „זשידזיאַק‟ (לויטן אויסדרוק פון בעשולדיגונגס־אַקט), אָבער מיר וויסען אַפילו נישט, פאַר וועלכען „זשידזיאַק‟ האָבען עס זיך אַלע יודען געוואָלט נוקם זיין; מען וויל אונז איינרעדען, אַז דאָ איז געווען אַ יודישער נקמה־אַקט, שיער נישט אַ רעליגיעזע מלחמה!

צום סוף שטעלט זיך נאָך אַפּ אדוו. אַנדרעיעוו אויף דער יורידישער קוואַליפיקאַציע פון דער בעשולדיגונג און אויף דער ציווילער תּביעה און ער בעט אַ יושר'דיגען אורטייל.

די מאָטיוון פון דעם אורטייל

דער געריכטס־פּראָצעס האָט נאָכן דרוקלייגען דעם אורטייל, אָנגעגעבען פאָלגענדע מאָטיוון:

דאָס געריכט האָט איינגעפונען, אַז בלויז יאַצונסקי האָט מיטן פלאָקן עטליכע מאָל דערלאַנגט מאַרקעוויטשען איבערן קאָפּ, וואָס איז געווען די דירעקטע סיבה פון זיין טויט.

ס'קען נישט זיין קיין שום רייד וועגען זעלבסט־פאַרטיידיגונג; מאַרקעוויטש האָט זיך געווענדעט צו די יודען מיט דער פראַגע: — וואָס ווילט איהר? און אין דעמזעלביגען מאָמענט האָט איהם יאַצונסקי דערלאַנגט אַ שטאַרקען זעץ מיטן פלאָקען; ווען מאַרקעוויטש איז געפאַלען אַ פאַר'חלש'טער האָט איהם יאַצונסקי נישט אויפגעהערט אכזריות'דיג צו

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

שלאָגען, הגם ער האָט זיך געוויס פאַרגעשטעלט, אַז מאַרקעוויטש קען דערפון שטאַרבען.

דאָס געריכט האָט אויך נישט איינגעפונען ביי יאַצונסקין קיין מאָמענט פון אויפרעגונג, ווייל ער האָט זיך דאָך נישט געקענט אויפרעגען דערפון, וואָס זיין יונגעל האָט געכאַפּט פון מאַרקעוויטש'ן מיט'ן בייטש; אָט די קליינינקייט האָט עס אַרויסגערופען אַ רעאַקציע מצד די גרויסע; אפשר האָט מאַרקעוויטש זייענדיג אונטער אַ שנעפּסעל, אַ געשריי געטון דעם פאַר'מלחמה'דיגען לאָזונג „בעי זשידאָוו, ספּאַסאַי ראָסיו‟, אפשר האָט ער אויך אַ סטראַשע געטון מיט דער האַק, אָבער יאַצונסקי האָט דאָך בעוויזען צו אַנטלויפען און דערמיט וואָלט עס זיך געענדיגט, ווען נישט, דער פאַקט, אַז יאַצונסקי האָט גערופען עטליכע יודען צוהילף, זיך אומגעקערט און מערדערליך געשלאָגען מאַרקעוויטשען.

פרי צו איבערצייגען די בעפעלקערונג, אַז צוליב קליינינקייטען טאָר מען נישט מאָרדען, האָט דאָס געריכט געגעבען יאַצונסקין אַ שטרענגע שטראָף פון צעהן יאָהר.

בנוגע סאָסנאָוויטשען און קאָפּראָווסקין איז נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז זיי זאָלען האָבען דערלאַנגט מאַרקעוויטשען טויט־קלעפּ איבערן קאָפּ, אָבער זיי האָבען אַנטיילגענומען אין דעם געשלעג און אויך עטליכע מאָל געטראָפען מיט די פלעקענער מאַרקעוויטשען איבער אַנדערע טיילען פון קערפּער; דער אַרט. 240 (אַנטייל אין אַ געשלעג) מיט אַ טויט אויסגאַנג זעהט פאָר ביז 5 יאָהר; דאָס געריכט האָט זיי געגעבען 3 יאָהר. איינזעהענדיג ביי זיי אַ שלעכטען ווילען, ווייל מאַרקעוויטש האָט זיי נישט גע־טשעפּעט, קיין שום געפאַהר האָט זיי נישט געדראָהט און אַנשטאָט אָפּצוהאַלטען יאַצונסקין, האָבען זיי איהם גאָר צוגעהאָלפען.

וואָס ס'איז שייך דער ציווילער תּביעה האָט דאָס געריכט אָנערקענט נאָר די הוצאות פון היילונג און קבורה, מחמת די ציוויל־מאָהנער האָבען נישט דער־וויזען, ווי גרויס ס'זענען געווען מאַרקעוויטשעס פער־דינסטען.

די פער'משפּט'ע בלייבען ביז דער אַפּעלאַציע אין טורמע, ווייל ס'איז דאָ אַ חשד, אַז זיי וואָלטען בעאיינפלוסט די עדות.

די פער'משפּט'ע האָבען דעם אורטייל אויסגע־הערט, ווי פערשטיינערטע.

אַביסעלע קיבּיץ

(הומאָר פון טאָג)

אַ ישיבה־בחור איז געזעסען איבער דער גמרא ... אַ פּאַפּיראָסעל אין מויל און אָהן אַנ'אויפהער געהאַלט... אין איין ציהען דעם רויך. דער ראש־הישיבה האָט ... בעמערקט און איהם געפרעגט, וואָרום ער ציהט אַזוי ... דעם רויך. ענטפערט איהם דער ישיבה־בחור: „עס שטיי... פּירוש געשריבען: „כי מציון תצא תורה‟.

* * *

ר' יעקב: פאַרוואָס זאָגט איהר, אַז די אַלע יודע... וואָס זענען אָרים געוואָרען אין קריזיס, זענען פטור פו... דאַוונען?

ר' שלום: גאָר איינפאַך, מיין פריינט, איהר ווייס... דאָך, אַז „עני חשוב כמת‟ זענען אַלע אָרימעלייט מתי... זאָגען מיר אַלע ראש־חודש לא המתים יהללו קה‟, ... פאַר זענען אַלע אָרימעלייט פטור פון דאַוונען.

* * *

אין אַ האָטעל האָט אַ קעלנערקע, אַ ווייבעל, אַרוי... געטראָגען דעם גאַסט עסען רעטעך מיט ווייניג שמאַ... און די זופּ איז געווען מיט האָר.

„נו, ווי געפעלט אייך מיין אכסניה?‟ פרעגט אי... דער אייגענטימער.

„אַזוי וואָלט געווען נישט שלעכט‟, ענטפערט ... גאַסט, „נאָר איהר רויבט אָוועק די פּרויתיזם ביי א... ערע געסט‟.

„דהיינו?‟

„אָט, אַ שטייגער, נעהמט דעם רעטעך, האָט אי... בעדאַרפט געבען די שמאַלץ בעזונדער, איינער ליבט ווי... ניג שמאַלץ, זאָל ער טון ווי ער וויל; אָדער די זופּ ... די האָר האָבען געדאַרפט זיין בעזונדער. ווייל איינער ... מיט האָר, זאָל ער זיך אַליין מטריח זיין. דאָס זעל... האָט איהר בעדאַרפט האָבען אַ קעלנערקע אַ מיידעל. א... איינער וויל דווקא אַ ווייבעל, זאָל ער אַליין זיך מטר... זיין.

פון יודישען לעבען אין ראַטען־רוסלאַנד

יוסף וויינשטיין, אַ זעצער, האָט זיך די טעג צוריקגעקעהרט פון אַ רייזע אין ראַטען־רוסלאַנד און ער האָט געבראַכט אַ גרוס, אי פון דער אַלגעמיינער לאַגע אין די גרויסע שטעט, אי פון די קליינע יודישע שטעטלעך.

זיין בעזוך אין סאָוויעט־רוסלאַנד האָט געדויערט 65 טעג, און פאַר דער צייט איז ער געווען אין עטליכע גרויסע שטעט און אויך אין קליינע שטעטלעך. ער האָט זיך גענוי בעקענט מיט דער לאַגע אין לענינגראַד, מאָסקווע, קיעוו, אָדעס, קאַווקאַז און קרים און ער האָט זיך בעזונדערס אָפּגעגעבען מיט אונטערזוכען דעם צושטאַנד אין די יודישע שטעטלעך און קאָלכאָזען.

— איך האָב זיך אַזוי־פיל אָנגעהערט פאַר'ן אַוועקפאָהרען וועגען הונגער און מאַנגעל אין סחורה, אַז איך האָב געמיינט, אַז עס איז דאָרט איינפאַך נישטאָ וואָס צו קויפען. ערשט קומענ־דיג קיין מאָסקווע און לענינגראַד, האָב איך געפונען, אַז איהר קאָנט דאָרט קריגען אַלץ, וואָס איהר ווילט. איך האָב געזעהן די שענסטע שפּייז־קראָמען, בעזאָרגט מיט כל־טוב. איצט זענען מעהר נישטאָ קיין שפּייז־קאַרטען, און יעדער איינער קען איינ־קויפען וויפיל ער וויל, אַפילו די בעסטע דעלי־קאַטעסען, אויב ער האָט נאָר געלד. עס זענען נישטאָ קיין בעגרענצונגען ביים איינקויפען. דאָס זעלבע איז אויך אין אַנדערע שטעט.

די פּרייזען זענען נאָך נישט קיין נידריגע. אַ גוטער אַנצוג קאָסט 350 רובעל, אַ ביליגערער אַנצוג קאָסט דאָרט 200 אָדער 250 רובעל. אַ קילאָ קאַוויאָר קאָסט 26 רובעל, אַ גוט אויבערהעמד — 16 רובעל. איך האָב אַליין געזעהן, ווי אַנ'אַרבייטער, אַ מעכאַניק אין אַנ'אויטאָמאָביל - פאַבריק („אמא‟), האָט זיך איינגעקויפט פאַר איין מאָל פינף העמדער צו 16 רובעל אַ שטיק.

דער קוואַליפיצירטער אַרבייטער פערדינט גאַנץ גוט. אַ מעכאַניק, וואָס קאָן גוט די אַרבייט, קריגט פון 400 ביז 500 רובעל אַ חודש. וואָס גיט איהם די מעגליכקייט צו פיהרען אַ פיינעם לעבען. דער איינפאַכער אַרבייטער פערדינט פון 250 ביז 300 רובעל אַ חודש.

דער איינפאַכער אַרבייטער קריגט פּריווילעגיעס, וואָס דער בעסער־בעצאָהלטער אַרבייטער האָט נישט. דירה־געלט קאָסט איהם ביליגער, ער קריגט אין פאַבריק אַ מאָלצייט פאַר אַ רובעל און 25 קאָפּיקעס, וואָס וואָלט איהם געקאָסט אין רעסטאָראַן 3 רובעל. זיינע קינדער קריגען אין דער פאָלקס־שול אַ מאָלצייט בלויז פאַר 75 קאָפּיקעס. און אַ חוץ דעם, אויב זיין ווייב אָדער אַ קינד אַרבייט, ברענגען זיי אַריין זייער חלק און דער פאַמיליען־איינקונפט קלעקט שוין צו לעבען אָנשטענדיג. חוץ דעם גיט יעדע פאַבריק אַ מעגליכקייט איהרע אַרבייטער צו לערנען זיך, און ווערען קוואַליפיצירט.

וואָס עס הערט זיך אין קליינעם יודישען שטעטעל?

— לאָמיר טאַקע נעמען דאָס שטעטעל כאַש־טשעוואַטע, אָדעסער אָבלאַסט, וואו מיין פאָטער וואוינט. דאָס שטעטעל פערמאָגט 3 טויזענד יודישע איינוואוינער. די ערשטע זאַך וואָס איך האָב בעמערקט איז, אַז עס זענען געבליבען יעניג יונגע מענשען. אין שטעטעל זענען איצט פאַראַן נאָר אַרום 300 יונגעלייט און מעדלעך. די איבריגע זענען אין עלטער פון 40 און העכער. אויף ... גאַס זעהט מען אַ סך 60–70־יאָהריגע יודען. אָט ווי אַזוי דאָס שטעטעל לעבט איצט:

ערשטענס איז דאָרט דאָ אַ גרויסע צוק... פאַבריק. דאָרט אַרבייט די גאַנצע יוגענד ... אויך אַ טייל פון די מיטעל־יאָהריגע. ווייל ... דער פאַבריק זענען בעשעפטיגט אַרבייטער, ... זענען נישט עלטער פון פופציג יאָהר. די צוק... פאַבריק איז, הייסט עס, דער גרעסטער פּרנ... קוואַל. בלייבען, ראשית אין שטעטעל אַ ... אַלטע לייט, וועלכע זענען אָנגעוויזען אויף שט... פון זייערע קרובים אין אַמעריקע אָדער פון זיי... קינדער אין די גרעסערע שטעט. די, וואָס קרי... נישט קיין שטיצע, לעבען טאַקע אין גרויס ... ווייל זיי ווערען געשטיצט מיט בלויז אַרום ... רובעל אַ חודש, אויב זיי קריגען נישט קיין ... וואָט־הילף און דאָס קלעקט נאָר אויף ברויט ... טיי. אויסער דעם זענען דאָ אין שטעטעל עטל... הונדערט מיטעל־יאָהריגע יודען, געוועזענע ה... לער, וואָס אַרבייטער נישט אין די צוקער־פאַ... קען. זיי זענען אין די יאָהרען נאָך דעם פ... פון „נעפּ‟ געווען אויף גרויסע צרות. אָבער ... 1929 האָבען זיי זיך אָרגאַניזירט אין אַ קאָ... ראַטיוו און געגרינדעט דעם ערשטען יודישען ... כאָז אין יענער געגענד.

איך האָב בעזוכט דעם קאָלכאָז און גע... ווי אַזוי די נייע יודישע פאַרמערס לעבען. קאָלכאָז האָט זיך אָנגעהויבען מיט די 3500 ... טאַר לאַנד, וואָס די רעגירונג האָט זיי געג... און מיט פינף פערד און 6 קיה, וואָס דער קאָ... ראַטיוו אַליין האָט פערמאָגט. די רעגירונג ... זיי אויך געגעבען זריעה פאַר'ן ערשטען ... צו פערזייהען די ערד. פערשטעהט זיך, אַז ... די זעקס יאָהר האָבען די נייע פאַרמערס ג... אויסצושטעהן אַ סך שוועריקייטען.

אָבער איצט, אין 1935, ווען איך האָ... בעזוכט, האָט דער קאָלכאָז געהאַט 340 מי... דער. אַ מאָטאָר־טראַקטאָר־סטאַנציע, וואָס בּ... די קאָלכאָזען פון ראַיאָן פערמאָגט 15 קאָמ... 30 טראַקטאָרס און 35 פראַכט - אויטאָמאָ... אויך פערמאָגען די קאָלכאָזניקעס פאַר זיך ... און חזירים. דאָס מיינט נישט, אַז אַלע ... אפיקורסים. ניין. איך האָב אַליין געזעהן ... וואָס געהען אין שוהל אַריין דאַוונען, נאָ... חזירים ווערען געהאָדעוועט צום פערקויף.

איצט עסט יעדער קאָלכאָזניק צו זאַ... עס איז נישטאָ קיין מאַנגעל אין די נויט... אַרטיקלען. יעדער איינער האָט אויך די געלעג... זיך „אַרויפצואַרבייטען‟, אויב ער איז פ... געוועהנליך אַרבייט יעדער קאָלכאָזניק אויס... אַרבייטס־טעג אַ יאָהר. אָבער די וואָס אַרב... 280 אָדער 300 טעג ווערען פּרעמירט מיט ... פאַר זייער אייגענעם געברויך.

נאָכדעם ווי מ'נעמט אַראָפּ די תּבואה ... פעלדער, ווערט אַ טייל אַוועקגעגעבען צו ... רעגירונג אויף אַ פעסטען פּרייז, אַ טייל ... אַוועקגעלייגט אויף זריעה פאַר דעם קומע... פרילינג, און דאָס איבעריגע ווערט פּערטיי... יעדען איינעם פאַר זיין פּערזענליכען פער... אויף פערקויפען די קאָלכאָזניקעס זייערע ... ריגע פּראָדוקטען אויף די קאָאָפּעראַטיוו... יעדער קאָלכאָזניק קריגט, אויסער דעם, בּ... אין מזומן, געלט פאַר יעדען אַרבייטס־טאָג ... די גרעסטעניש איז נאָר אַ גוטע.

אָט האָט איהר דעם סך־הכל פון דעם ... כאַשטשעוואַטע: אַ טייל אין דער צוקער־... אַ טייל אין קאָלכאָז, און אַ טייל — הי... זקנים. וועלכע פערדינען באמת, אַז זייערע ... זאָלען זיי פערלייכטערען זייערע אַלטע ...

די ציווי שעהנסטע אינסטיטוציעס ... שטשעוואַטע, זענען דער קאָלכאָז און די ... קינדער־שול. אין דער שול לערנען זיך ... 500 קינדער. די לערן־צייט אין דער ... 10 יאָהר. די אונטעררייכטס־שפּראַך איז ...

דאָס לעבען אין וואַרשע

(טעלעפאָנישע ידיעות פון דער הויפּט־שטאָט)

ליקווידאַציע פון גרויסע פאַבריקס - אָביעקטען

אין וואַרשע זאָל די טעג פאָרקומען אַ ליקווידאַציע פון 2 גרויסע פאַבריקס - אָביעקטען פאַר עטליכע מיליאָן זלאָטעס לטובת דער קרעדיט - געזעל־שאַפט. עס וועלען פערקויפט ווערען די פאַבריקען פון דער בעוואוסטער גאַרבאַרניע ברידער פּייטער, פאַר אַ פּרייז פון 2,031,000 זל. ווי אויך די גאַרבאַר פאַבריק פון דער אַקציען געזעלשאַפט טעמלער אַטעדיע, וועלכע דאַרף פערקויפט ווערען פאַר — 1.129,000 זל.

3 מלוכה'שע קולטור - אויסצייכנונגען

אין אָנהויב פון קומענדיגען חודש קומט זיך צו־זאַמען דער יורי פון 3 מלוכה'שע קולטור - אויסצייכ־נונגען: ליטעראַרישע, מוזיקאַלישע און אַרטיסטישע. די אויסצייכנונגען בעטרעפען ביז 5000 זל.

אין יאַנואַר 1936 וועט געלעזט ווערען די פּראָגע וועגען דער אויסצייכנונג פון דער פּוילישער ליטעראַ־טור - אַקאַדעמיע.

אָפּקלאַנג פון די שבת'דיגע אַנטיסע־מיטישע אונרוהען אויף די הויך־שו־לען אין וואַרשע

אין צוזאַמענהאַנג מיט די אַנטיסעמיטישע אונ־רוהען אין די וואַרשאַווער הויך־שולען, ווי אויך אונטערן בעשולדיגונג פון אויסהאַקען שויבען אין די יודישע געוועלבער, זענען פערהאַלטען געוואָרען 14 פּערזאָן. אַלע אַרעסטירטע געפינען זיך אין 13. פּאָליציי - קאָמיסאַריאַט. די אויספאָרשונג און דאָס אויסהערען פון די בעשולדיגטע און די עדות דויערט נאָך.

אַרעסטירט אַ הויכשטאַפּלער

לויט אַ פעראָרדנונג פון דער פּראָקוראַטור איז אַרעסטירט געוואָרען דער צוריקגעקומענער פון וויען

יוליאַן זאַפּט

דער אַרעסט איז פאָרגעקומען לויט אַנ'אָנקלאַגע פון אַ גרופּע קראָקאָווער פילם - איטהאַבער. זאַפּט האָט זיך אָנגעגעבען אַלס פּוילישער עהרען־וויצע־קאָנסול אין וויען און האָט זיך אונטערגענומען אָפּ־צוקויפען אין בערלין עפּעס אַנ'ערפינדונג. צו דעם ציל האָט ער גענומען פון עטליכע קראָקאָווער פילם־אינהאַבער 10,000 זל. און נישט די ערפינדונג און נישט דאָס געלד נישט צוריקגעבראַכט.

צום 100־יעהריגען געבורטס - טאָג פון מענדעלע מוכר ספרים

די טעג איז אין וואַרשע געגרינדעט געוואָרען דער קאָמיטעט צו פייערן דעם הונדערט־יעהריגען גע־בורטס־טאָג פון מענדעלע מוכר ספרים.

די פייערונגען הויבען זיך אָן אין גאַנץ פּוילען דעם 20. דעצעמבער 1935 און דויערן ביזן 20. יאַ־נואַר 1936. אין די פייערונגען בעטייליגען זיך אַלע יודישע צענטראַלע קולטור - אינסטיטוציעס, שולען, ביבליאָטעקען, א.ד. גל. אין די גרעסערע פּראָווינץ־שטעט ענטשטעהען ספּעציעלע לאָקאַלע קאָמיטעטען, וועלכע פערשטענדיגען זיך מיטן צענטראַלען קאָמי־טעט, ווי אַזוי דורכצופיהרען די פייערונגען.

דער יודישער אַרטיסטען - פעראיין האָט בּרעה צו אַראַנזשירען ספּעציעלע מענדעלע - פאָרשטעלונ־גען פאַר דערוואַקסענע און יוגענד. דער פּלאַסטיקער־פעראיין טרעט צו אויסצואַרבייטען קינסטלערישע וויניעטקעס, יובל - מאַרקעס, זשעטאָנען און מענ־דעלע־פּאָרטרעטען. דער פ.ע.נ.־קלוב גרייט צו אַ זאַמ־לונג פון מאַטעריאַלען און נייע פאָרשונגען וועגען מענדעלען. פאַר דער שול־יוגענד וועט אַרויסגעגעבען ווערען אַ ספּעציעלע בראָשור.

אין קאָמיטעט געהען אַריין פאָרשטעהער פון פ.ע.נ.־קלוב, פון יודישען ליטעראַטען־ און זשורנאַ־ליסטען־פעראיין, פון דער געזעלשאַפט „פרייער פון יוו"א‟, פון יודישען אַרטיסטען - פעראיין, פון יו־דישען מאָהלער־פעראיין פון לעהרער־פעראיין.

דער קאָמיטעט האָט אויסגעוועהלט אַ פּרעזיד־יום אין די פערזאָנען פון: נח פּרילוצקי — פּאָרזי־צער, נחמן מייזעל — וויצע־פּאָרזיצער, לעאָ פינקעל־שטיין — סעקרעטאַר, מ. מזא"ה און מ. בורשטין — פּרעזידיום - מיטגלידער. אויסער דעם זענען אין דעם קאָמיטעט אַריין די ה'ה: ש. ברוידע, ה. גאָלדבערג, מ. וואַנוויל, זלמן מייזנער, ש. י. סטופּניצקי און אלחנן צייטלין. (יט"א)

זיצונג פון דער עקזעקוטיוו פון דירעק־טאָריום פון קרן - היסוד אין פּוילען

דאָ איז פאָרגעקומען אונטערן פּאָרזיץ פון דיר. מ. הינדעס אַ זיצונג פון דער עקזעקוטיווע פון קרן־היסוד מיטן אָנטייל פון דיר. ל. יפה. דיר. הינדעס האָט אין נאָמען פון דער עקזעקוטיווע אויסגעדריקט מיטלייד דעם דיר. יפה צוליבן טויט פון זיין ברודער נאָכדעם האָט ער בעגריסט דעם אָנוועזענדען רע־גירונגס־ראַט אַראַלבערג, וועלכער האָט זיך נאָך אַ לענגערער קראַנקהייט צוריקגעקעהרט צו געזעלשאַפט־ליכער אַרבייט. נאָכן אָפּגעבען אַ קורצען בעריכט פון דער טעטיגקייט פון קרן־היסוד פון פערגאַנגענעם יאָהר האָט דיר. הינדעס מיט צופרידענהייט פעסט־געשטעלט דעם וואוקס פון קרן־היסוד הכנסות צום סוף זענען אָנגעצייכענט געוואָרען די ריכטלי־ניען פון דער היי־יעהריגער אַקציע פון קרן־היסוד. נאָכדעם איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דירעקטאָר־יום פון קרן־היסוד אונטערן פּאָרזיץ פון סענ. פּראָפ. שאָר און פּרעזעס מ. מייזעל, דיר. יפה האָט פאָר־געשטעלט דעם פּלאַן פון דער היי־יעהריגער קאַמ־פּאַניע פון קרן־היסוד. אין דער דיסקוסיע האָבען זיך בעטייליגט: סענ. פּראָפ. שאָר, פּרעזעס מייזעל, דיר. הינדעס, ד"ר י. גאָטליב, דיר. י. גרינפעלד, ד"ר ז. עלענבערג, א. ביאַלאָפּאָלסקי, ראַטמ. מ. אַדאַל־בערג, אדוו. האַרטגלאַס, ד"ר געלבער, אינזש. טעמ־קין און פרוי ד"ר לעוויטע. (יט"א)